

**ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ**

П'ЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №13

Стенограма пленарного засідання

16 березня 2021 року

Київ 2021

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

П'ЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №13

*Стенограма пленарного засідання
16 березня 2021 року*

Редакційне управління
Головного управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання тринадцяте
(Вівторок, 16 березня 2021 року)

Виступи уповноважених представників депутатських фракцій та груп	...4
Заява депутатської фракції «Голос»	...12
Інформація про створення міжфракційних депутатських об'єднань «БезЗайве», «Шахи для всіх», «Стоп COVID!», «Збережи ФОП»	...13
Внесення змін до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання	...14
Прийняття Постанови «Про включення до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання законопроекту про внесення змін до статей 85 та 106 Конституції України щодо порядку призначення на посади та звільнення з посад Директора Національного антикорупційного бюро України та Директора Державного бюро розслідувань і про його направлення до Конституційного Суду України»	...15
Розгляд проекту Закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин»	...41

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ТРИНАДЦЯТЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
16 березня 2021 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
РАЗУМКОВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий ранок, шановні колеги! Добрий ранок, шановні представники засобів масової інформації! Я радий вас всіх вітати. Будь ласка, підготуйтеся до реєстрації. Нагадую: реєстрація відбувається із застосуванням сенсорної кнопки та натисканням зеленої кнопки, першої зліва. Ще раз нагадую, що спочатку натискається сенсорна кнопка, потім – кнопка «За», які важливо утримувати до зарахування результатів.

Підготуйтеся до реєстрації, будь ласка. Готові реєструватися? Прошу реєструватися.

У залі зареєструвалися 236 народних депутатів України. Пленарне засідання Верховної Ради України оголошую відкритим.

Шановні колеги, сьогодні день народження у наших колег Романа Володимирівича Каптелова і Андрія Андрійовича Ключка (*Оплески*). Вітаю вас від себе особисто, від колег! Бажаю вам успіхів, наснаги, досягнень, нових перемог і завжди рухатися вперед! Дякую.

Шановні колеги, по-перше, я хотів би нагадати, що в нас триває епідемія COVID, пандемія. Будь ласка, якщо ви не виступаєте, знаходьтеся в масках. Під час виступу, я розумію, що всі знімають маски, але в залі будьте... Штрафи ніхто не відміняв. Або давайте тоді якось формувати фонд і будемо допомагати школі, дитячому садочку або дитячому будинку. Домовилися? Бачу, що ви готові вже долучитися до цього процесу. Мамка Григорій Миколайович перший готовий дати гроші на дитячий фонд. Все, домовилися. Дякую.

Шановні колеги, відповідно до статті 25 Регламенту Верховної Ради України у вівторок ми маємо 30 хвилин на виступи уповноважених представників депутатських фракцій та груп з оголошенням пропозицій, заяв та повідомлень. Будь ласка, запишіться на виступи від фракцій та груп.

Стефанишина Ольга Анатоліївна.

Хто, Костенко? Костенко Роман Васильович.

КОСТЕНКО Р.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановний пане Голово! Шановні колеги! Учора ми з вами всі ще раз подивилися інтерв'ю наших журналістів про зрив так званої спецоперації із затримання «вагнерівців», які ще раз назвали прізвища тих, хто був причетний до цієї спецоперації. Надалі ми всі

чекаємо на розслідування іноземних журналістів, які будуть нам розповідати про те, що сталося в нашій країні, в наших спецслужбах, в нашому Офісі Президента.

Що зробили для з'ясування цього питання ми? Як представник фракції «Голос» я безпосередньо зареєстрував проект постанови [№ 4105](#), для того щоб створити тимчасову слідчу комісію із розслідування цієї справи. Адже захист наших розвідників і національних інтересів – це те, чим ми повинні займатися і у нас в комітеті, і безпосередньо тут, в парламенті.

Що зараз намагається зробити влада? Вона намагається створити тимчасову слідчу комісію, до складу якої буде включено якраз ті фракції і депутатські групи, які раніше не хотіли бути у слідчій комісії та з'ясовувати, що сталося в Офісі Президента, а саме, чи була зрада на вищому державному рівні, чи її не було.

Що ми зараз маємо? Ми вважаємо, що створення такої комісії – це спроба реально приховати правду, яку буде з'ясовано ТСК. Ця комісія просто розміє її. Так, я знаю, що потрібно розслідувати «плівки Медведчука», потрібно розслідувати Іловайськ, потрібно розслідувати Крим. Але в першу чергу ми повинні з'ясувати, чи є у нас зрадники у вищому керівництві держави, чи можуть наші спецслужби нормально працювати і думати про те, що держава їх реально захищає. Ми зараз реально переслідуюмо экс-працівника ГУР і экс-голову ГУР, а також співробітників, які брали безпосередню участь у цій спецоперації.

Я закликаю всіх: колеги, нам потрібно створити тимчасову слідчу комісію безпосередньо щодо «вагнерівців», прийняти проект постанови № 4105 і показати усьому суспільству, чи була зрада, чи її не було. Ми як парламент повинні саме це тут робити, а не створювати щось таке квазі-, для того щоб потім просто цю тему закривати.

Давайте захистимо наших розвідників, давайте скажемо людям правду. Підтримаємо проект постанови № 4105.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лабазюк Сергій Петрович.

Батенко Тарас Іванович.

БАТЕНКО Т.І., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 123, Львівська область, самовисуванець). Шановні народні депутати! Шановні громадяни України! У нас цього тижня насичений порядок денний. Сьогодні в порядку денному знову «земля і люди», тільки головне, щоб людям від цього було легше.

Ви знаєте, наша депутатська група думає про майбутнє, про майбутнє наших громад, наших людей. Ми закликаємо і парламент насамперед як вищий законодавчий орган не зосереджуватися на минулому, щоб не скочуватися до банального полювання на відьом і щоб у такий спосіб не відвертати увагу суспільства від наболілих проблем, на вирішення яких нині чекає суспільство. Ми

переконані, що чим бідніше на сьогодні суспільство, тим легше ним маніпулювати, тим легше здійснювати зовнішнє управління.

Ми нагадували про те, що на сьогодні неплатежі у житлово-комунальній сфері сягнули вже критичної межі, сума заборгованості становить більше як 70 мільярдів гривень, з яких понад 30 мільярдів гривень – це неплатежі за використання газу. І з цим треба щось робити. Коли люди отримують платіжки, вони, очевидно, просто не платять, бо немає з чого платити.

Вважаю, що нам треба повернутися знов-таки до економічно обґрунтованих тарифів на газ – давно наболілого питання, яке ми з урядом не можемо остаточно врегулювати і переглянути методику визначення оптової ціни на нього. Потрібно запровадити ефективні механізми вилучення надприбутків, які на сьогодні є в ГТС і НАК «Нафтогаз України», яка фактично призвела до цієї ситуації. За нашими приблизними підрахунками, підрахунками експертів близько 20 мільярдів гривень надприбутків можна спокійно вилучити і спрямувати як субвенцію місцевим органам самоврядування для погашення заборгованості перед «Теплокомуненерго», ТЕС і в такий спосіб полегшити підготовку до наступного опалювального сезону.

Ми також закликаємо активно долучатися до роботи щодо того, у який спосіб уряд в черговий раз веде переговори з МВФ, який нам уже не дає грошей, бо ми в черговий раз залазимо в боргову яму. І ми хочемо, щоб Верховна Рада України у цьому разі була суб'єктом, щоб постановою Верховної Ради ми зобов'язували уряд дотримуватися певних соціально-економічних орієнтирів у переговорах з МВФ і закріпити на законодавчому рівні право Верховної Ради України на ратифікацію будь-яких домовленостей із міжнародними фінансовими організаціями.

Друзі, і останнє питання – це пандемія. Легше зараз не стає. Ми бачимо критичну ситуацію з вакцинуванням: фактично вона не триває, фактично вона не розгорнулася. Більше того, на фоні вакцинування саме цією вакциною *AstraZeneca*, від якої відмовляється лівова частка країн Європи, звичайно, у суспільстві немає віри і довіри ні до Міністерства охорони здоров'я, яке проводить вакцинацію, ні безпосередньо до цієї вакцини.

Ми чекаємо на відповіді уряду і міністерства на ці запитання. Скільки часу ми будемо вакцинувати націю – 10, 20, 30 років? Виглядає так, що вакцинація переживе нас усіх. Але для нас головне – здорове суспільство, здорова нація. Ми хочемо почути відповіді на ці запитання від уряду і профільного міністерства на «годині запитань до Уряду». Застрахуємо людей, створимо фонди допомоги на випадок захворювань. Це перше, що необхідно зробити, в рамках вакцинації, на яку ми сьогодні очікуємо.

Дякую.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Бужанському Максиму Аркадійовичу, фракція політичної партії «Слуга народу».

Мар'яна Безугла. Будь ласка.

БЕЗУГЛА М.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (одномандатний виборчий округ № 217, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Чи є зрадники у вищому керівництві держави? Чи є корупція? Чи є корупція у нашій розвідці? Чи є корупція у Службі безпеки України? Я думаю, що ніхто не буде заперечувати, що в нас у країні є ці ризики і кожен стикався із тим чи тим їх проявом.

Але подивимося на мій власний досвід. З 2015 року по 2019 рік я працювала у Міністерстві оборони. Знаєте, який був мій перший проект? Це школа бойових медиків. А знаєте чому? Тому що у 2013 році методично і спеціально закрили школу санітарних інструкторів. І коли настала війна, у нас не було санітарних інструкторів. Методично і послідовно закривали військові частини. А потім методично і послідовно приймали рішення, щоб не захищати Крим. А потім методично і послідовно вели переговори з тими, хто вбиває нас.

У нас зараз іде сьомий рік війни... Перепрошую, це вже восьмий рік війни з Російською Федерацією. І всі ці події залишають тавра у нашій країні – це наше життя, життя наших військовослужбовців, добровольців та мобілізованих.

Сьогодні ми отримуємо історичний шанс (в рамках того, що може зробити парламент, як має діяти парламент і як має не мовчати парламент) – з'ясувати істину щодо тих кричущих моментів, щодо тої загальної картини, послідовності прийнятих рішень та координації дій між військовослужбовцями, між посадовцями, що призвело до того, що ми маємо зараз.

І ми не будемо мовчати, ми не будемо надавати перевагу тому чи тому високопосадовцю. Ми методично і послідовно розслідуємо низку резонансних подій. І дуже прикро, що ТСК все ще сприймається як політичний інструмент, який імпонує одній або іншій фракції. ТСК об'єктивна і діюча, коли парламент об'єднується.

Тож, я закликаю ті фракції, які в силу своїх політичних амбіцій не долучилися до ТСК, змінити рішення і доєднатися до парламентського нагляду і контролю.

Веде засідання Голова Верховної Ради України **РАЗУМКОВ Д.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Приходько Борис Вікторович.
Кулініч Олег Іванович.

КУЛІНІЧ О.І., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 147, Полтавська область, самовисуванець). Доброго дня, шановний пане Голово, шановні колеги, шановні виборці! Сьогодні хотів би порушити надзвичайно важливе питання, воно стосується фінансування наших об'єднаних територіальних громад, особливо новоутворених. Зараз на їхніх плечах величезне фінансове навантаження, яке в першу чергу пов'язане із передачею функцій колишніх РДА до об'єднаних територіальних громад.

Поки держава щорічно втрачає величезні кошти через корупцію на митниці і через скрутки з ПДВ, наші громади по факту залишаються недофінансованими.

За інформацією Національної ради реформ збитки через корупційні схеми в державі становлять 37 мільярдів доларів у рік. Це, по суті, ще один державний бюджет України. І в цьому разі повинні працювати не тільки правоохоронні органи, а я вважаю, що і Верховна Рада як законодавчий орган.

Нещодавно ми прийняли закон (і він уже вступив у дію), спрямований на боротьбу із «скрутками» з ПДВ в аграрному секторі. Я переконаний, що цю роботу треба продовжувати в інших напрямках, для того щоб поступово виводити економіку держави із тіні, бо це насамперед податки і це надходження до місцевих бюджетів.

Депутатська група «Довіра» постійно отримує величезну кількість звернень від об'єднаних територіальних громад, від голів ОТГ якраз щодо проблем фінансування. Тому ми вийшли з ініціативою і зареєстрували законопроект [№ 5244](#) і законопроект [№ 5245](#), якими пропонується встановити справедливий розподіл податків на доходи фізичних осіб між місцевими бюджетами, бо система, яка діє на сьогодні, є недосконалою.

Ці законопроекти підписали майже всі депутатські фракції та групи. Ми вважаємо, що їх буде прийнято і громади отримають гарний сигнал для своєї роботи.

І ще одне надзвичайно важливе питання, яке на сьогодні непокоїть об'єднані територіальні громади, це питання розпорядження землями за межами населених пунктів. Законопроект [№ 2194](#), яким запропоновано врегулювання цього питання, стоїть у сьогоднішньому порядку денному.

Я хочу сказати, що у Верховної Ради минулого скликання просто не вистачило політичної волі для того, щоб його підтримати, внаслідок чого за цей період було просто втрачено і «роздерибанено» дуже багато землі. І громади роками чекають на прийняття цього законопроекту.

Не може чиновник із обласного центру розпоряджатися сінокосами, городами, пасовищами, навіть кладовищами. Це повинні робити тільки об'єднані територіальні громади. Тому якщо ми насправді хочемо завершити реформу децентралізації, якщо ми хочемо створити потужні об'єднані територіальні громади, ми повинні надати їм повноваження і надати їм ресурс. Тому приймаємо

закони, які сприятимуть розвитку наших громад, завдяки яким вони ставатимуть сильними, потужними і самодостатніми.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бурміч Анатолій Петрович.

Бойко Юрій Анатолійович.

БОЙКО Ю.А., член Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановний пане спікерче! Шановні народні депутати! Ми не можемо робити вигляд у цьому залі, що не бачимо зриву перемир'я на Донбасі. Ми з вами всі раділи, коли в липні минулого року було припинено стрілянину. Була домовленість про перемир'я і була відносна тиша до кінця року. Але зараз ми бачимо, що перемир'я вже немає. Від початку року є загиблі і поранені. Ми абсолютно чітко розуміємо, що перемир'я може бути тільки базове на шляху до подальшого політичного врегулювання конфлікту.

Наша політична сила, наша фракція готова до прийняття законів, які дадуть можливість остаточно врегулювати конфлікт і припинити можливість стрільби. Ми вимагаємо, щоб сьогоднішня влада якнайшвидше провела переговори щодо відновлення перемир'я як бази для подальшого просування у питанні врегулювання війни на сході, бо це – бажання всього українського народу.

Друге питання, яке я хочу сьогодні порушити, – це питання трудової міграції. Я вважаю, що ситуація, яка склалася, на сьогодні, стала реальною загрозою нашій національній безпеці. Вийжджають усі – слюсарі, лікарі, інженери, зварювальники. Відверто кажучи, якби не пандемія, закриття кордонів у Росію і в Європу, то в нас уже нікому було б працювати на підприємствах. І ми не бачимо на сьогодні в діях уряду навіть натяку на те, що є програма забезпечення і створення нових робочих місць.

Я переходжу до конкретики. Півроку тому нашим парламентом прийнято в першому читанні законопроект [№ 3739](#), який дуже простий. Якщо щось купується за кошти державного бюджету, цей продукт повинен містити вітчизняну складову: від 10 відсотків у цьому році до 50 відсотків через декілька років. Це реальна підтримка вітчизняного виробника. За розрахунками Федерації роботодавців України прийняття такого закону дасть можливість відкрити 60 тисяч робочих місць і зберегти 200 тисяч.

Треба цей проект закону прийняти. Уряд повинен провести перемовини з усіма фракціями, які не готові його підтримати в залі, домовитися про прийняття цього законопроекту. Ми за це готові голосувати і закликаємо увесь парламент це зробити, бо це дуже важливо для наших виробників, для створення робочих місць.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чийгоз Ахтем Зейтуллаєвич.
Артур Володимирович Герасимов.

ГЕРАСИМОВ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці! У неділю Україна відзначала День українського добровольця. Від імені фракції «Європейська солідарність» хочу ще раз привітати і подякувати кожному, хто не залишився байдужим і став на захист української держави від російської агресії.

На жаль, політика Зеленського розв'язала руки «антимайдану», який намагається помститися усім патріотам. Десятки ветеранів, волонтерів, добровольців, залишаються за ґратами і піддаються політичним переслідуванням. Уже другий рік поспіль День добровольця зустрічає за ґратами ветеран Андрій Антоненко. Досі не закрито ганебні справи проти Софії Федини, Марусі Звіробій, Тетяни Чорновол та багатьох інших. І систематично з'являються нові сумнівні провадження. Ось як Зеленський не на словах, а на ділі розуміє справедливість.

Уже місяць «Європейська солідарність» вимагає розглянути проект постанови [№ 5100](#) проти політичних переслідувань громадян. Репресії проти патріотів треба негайно припинити, починаючи зі звільнення «Ріфа», якого Президент без суду і достатніх доказів призначив винним у вбивстві.

Також хочу нагадати: рівно сім років тому під дулами автоматів у Криму відбувся псевдореферендум. І саме п'ята колона Кремля, а серед них голови райрад, голови міськрад, голови селищних рад злочинно допомагали агресору в його організації. Тому потрібно невідкладно розглянути законопроект [№ 5135](#) про притягнення до відповідальності за співпрацю з агресором.

Уже очевидно, що просто санкцій РНБО замало, аби повністю нейтралізувати діяльність проросійських сил в Україні. Нагадаю, що наразі готується фільм-розслідування про зрив спецоперації із затримання «вагнерівців» через витік секретної інформації з Офісу Президента. Отже, закон про притягнення відповідальності за колабораціонізм набуває ще більшої ваги для покарання зрадників.

Півроку монобільшість відмовлялася надати своїх представників до нашої тимчасової слідчої комісії для розслідування «Вагнергейту». Аж раптом, перед прем'єрою розслідування *Bellingcat*, «слуги» спільно з п'ятою колоною Кремля хочуть створити власну ТСК. Очевидно, робиться це не для встановлення фактів, а для прикриття державної зради в команді Зеленського.

Як не дати Офісу Президента сховатися за димовою завісою від державної зради так само, як вони ховаються від ескалації на фронті під завісою перемир'я? Дуже просто: підтримати спільну ініціативу проукраїнської опозиції, а саме проект постанови [№ 4105](#) щодо створення комісії. Тоді суспільство нарешті дізнається всю правду про «Вагнергейт», а чесних українських офіцерів розвідки та спецслужб буде захищено.

Наступне. Маємо констатувати повний провал темпів вакцинації. Журналісти підрахували, що з нинішніми темпами Україна не встигне використати майже половину партії *Covishield*. А викидати вакцину в розпал епідемії – це ще один вирок професійним якостям Зеленського та його команди.

І наостанок про санкції. Влада нібито накладає санкції на Медведчука. А «Квартал», який де-факто належить Зеленському, отримує від Медведчука та Коломойського гроші через телеканал «1+1». Але що тут дивного, якщо «Квартал» Зеленського не гребував грошима, вкраденими з ПриватБанку, та досі заробляє в країні-агресорі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Юлія Володимирівна Тимошенко.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Зараз я хотіла б звернутися до всіх громадян України, які нас зараз слухають або бачать, не до парламенту. Звертаюся не до парламенту, бо в парламенті, на жаль, вже давно продано і перепродано всі національні інтереси. Я прослухала всі виступи з цієї трибуни і не почула жодного слова про те, що на сьогодні і на цей тиждень готується для України.

Але коли я почитала порядок денний, я зрозуміла, чому упродовж декількох тижнів до сьогодні так біснувався інформаційний простір і створювалися такі гучні процеси. Це робилося для того, щоб реально приховати, я сказала б, історичну задачу національних інтересів України. Бо на цей тиждень поставлено законопроекти не про боротьбу з COVID, не про створення національних фондів захисту людей, не про страхову медицину і навіть не про тарифи. На цей тиждень поставлено законопроекти, які остаточно позбавляють українську націю української сільськогосподарської землі.

Я хочу зараз звернутися до українців, бо в цьому залі зараз оббирають вас, ваших дітей і всі прийдешні покоління. Законопроект [№ 2194](#), до якого запропоновано тисячі поправок, – це продовження, по суті, позбавлення української нації сільськогосподарської землі. В цьому законопроекті зникає розуміння «особливо цінні землі» – чорноземи тепер можна розпродавати.

У цьому законопроекті пропонується виключити положення Земельного кодексу України, відповідно до якого заборонено знімати 1 метр верхнього шару землі. Ця заборона скасовується, верхній шар можна знімати. Я хочу вам нагадати, що родючі землі – це якраз і є 1 метр ґрунту. Чорноземи – це 40 сантиметрів, а 1 відсоток гумусу, якого в нашому чорноземі 4-6 відсотків, формується протягом 100 років. І те, що зараз запропоновано у цьому законопроекті, позбавляє Україну контролю за землею, впливу, права отримання прибутку, продовжує історію і стратегію продажу землі іноземцям через володіння іноземними банками. І такий закон поставить крапку на українському фермерстві, бо з 1990 по 1995 рік, та навіть з 1991 по 1997, фермерам віддавали по 50 гектарів

землі безкоштовно. На цьому тримається наше фермерство. Якщо такий закон буде прийнято, у фермерів будуть забирати цю землю, якщо вони не знайдуть копійку, щоб за неї заплатити.

Цей законопроект антиукраїнський. Це законопроект, яким нищиться українська незалежність, український суверенітет і українське право жити. Тому будьте уважні до сьогоднішнього дня і боріться, не здавайте Україну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, надійшла заява з проханням оголосити перерву, яку готові замінити на виступ.

Кіра Олександрівна Рудик. Після цього переходимо до голосування за проект постанови. Будь ласка, запросіть народних депутатів до зали.

РУДИК К.О., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Доброго дня, шановні колеги! Протягом двох останніх місяців команда партії «Голос» подорожувала Україною з презентацією Національного плану «Голосу» на 2021 рік. Ми об'їхали 27 міст і проїхали понад 6 тисяч кілометрів, щоб особисто почути про всі проблеми, які турбують українців.

Скажу відверто: від Львова до Маріуполя у людей проблеми одні й ті самі. Звичайно, є дуже велика загроза пандемії, але більшість проблем – економічного характеру, які накопичувалися десятиліттями. Гарна новина в тому, що ми знаємо про ці проблеми і напрацювали системні рішення для їх вирішення. Цей план називається «Економічний план Національного плану «Голосу» на 2021 рік». Тому ми можемо конструктивно і професійно підходити до вирішення задач, яким чином профінансувати реальні потреби громадян, не підвищуючи податки.

Що саме ми пропонуємо в економічному плані «Голосу» на 2021 рік? Насамперед пропонуємо мораторій на перевірки бізнесу. По всій Україні підприємці скаржаться, що до них приходять з перевітками в час, коли люди намагаються вижити в умовах карантину.

Завдяки мораторію, який за ініціативи партії «Голос» було запроваджено у 2020 році, було зупинено понад 6 тисяч перевірок, водночас це принесло додаткових 50 мільярдів гривень до державного бюджету. Це яскраве свідчення того, що держава виграє, коли гроші залишаються в касах підприємців, а не осідають в кишенях інспекторів. Тому ми закликаємо продовжити мораторій на перевірки бізнесу.

Крок другий – це податкова реформа. Ми маємо покласти край зарплатам у конвертах. Ми переконані, що лише через зниження податків на працю ми дамо можливість вивести з тіні значну частину заробітних плат. Водночас, ми пропонуємо щонайменше 2 відсотки від податків, сплачених із зарплат, направляти на персональні пенсійні рахунки. Тобто одночасно ми проводимо нарешті накопичувальну пенсійну реформу.

Крок третій економічного плану «Голосу» на 2021 рік – це повернення грошей із офшорів. Для цього ми пропонуємо провести амністію капіталів. Що це означає? Бізнес, який виводить гроші в офшори, зможе легалізувати ці кошти. І партія «Голос» вже зареєструвала відповідний законопроект [№ 5154-1](#).

Куди ми пропонуємо направити отримані гроші? До Пенсійного фонду, щоб перекрити його дефіцит, та до екологічного фонду. Екологія – це не віяння західної моди, це здоров'я наших громадян. Українці витрачають понад 13 мільярдів гривень у рік на лікування захворювань, пов'язаних з поганою екологією, і ми маємо терміново це змінити. Партія «Голос» знає як.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, зараз декілька оголошень зробить Руслан Олексійович Стефанчук, а після цього переходимо до розгляду питань. Будь ласка, запросіть народних депутатів до зали ще раз.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Шановні колеги, відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «БезЗайве». Співголовами цього міжфракційного об'єднання обрано народних депутатів України Мезенцеву Марію Сергіївну і Василенко Лесю Володимирівну.

Також відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Шахи для всіх». Головою цього об'єднання обрано народну депутатку України Володіну Дар'ю Артемівну.

Наступне. Відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Стоп COVID!». Головою цього об'єднання обрано народного депутата України Рабіновича Вадима Зіновійовича.

І останнє. Відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Збережи ФОП». Співголовами цього об'єднання обрано народних депутатів України Качуру Олександра Анатолійовича, Рудика Сергія Ярославовича, Світличну Юлію Олександрівну, Чорного Віктора Івановича, Білозір Ларису Миколаївну, Івченка Вадима Євгеновича.

Вітаю колег зі створенням міжфракційних об'єднань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до проекту постанови, який вам надано. Це проект Постанови «Про внесення змін до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання» ([№ 4690-5](#)).

З мотивів – Геращенко. Хто ще? Геращенко, потім переходимо до голосування. Будь ласка, ввімкніть мікрофон.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Я хочу ще раз наголосити на тому, що Верховна Рада України – це не лише монобільшість, це і опозиція. І вже більше як півтора року опозиція не має права в парламенті проводити свої законопроекти.

ТСК – це важливий механізм опозиції, контрольна функція над владою. І ми вже кілька місяців не можемо внести до порядку денного законопроекти про створення ТСК щодо справи Шеремета, ТСК щодо ситуації з пандемією, ТСК щодо справи «вагнерівців». Уже відбувається міжнародне розслідування цієї справи, а ми ховаємо, як страуси, голову в пісок.

Ми також не розуміємо, чому в порядок денний ставлять законопроект Президента Зеленського щодо декларацій і повернення кримінальної відповідальності, тоді як заблоковано, наприклад, наші законопроекти, які були внесені раніше і якими пропонувалося повернути кримінальну відповідальність за недостовірне декларування, в тому числі ув'язнення. Ми вимагаємо, щоб увесь цей пакет проектів законів було поставлено в порядок денний в середу, а також і законопроекти про колабораціонізм.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Соболєв – з мотивів, 1 хвилина.

СОБОЛЄВ С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Уже який місяць поспіль 48 законопроектів передаються постійно на засіданнях Погоджувальної ради керівництву Верховної Ради. На цей раз включено один законопроект. При чому це законопроекти, які потім все одно приймають, як це було, наприклад, з постановою щодо протидії COVID, але їх приймають в якийсь дивний спосіб.

Наша фракція наполягає на розгляді десятків законопроектів, які стосуються і регулювання податкової системи, і ключових параметрів соціально-економічної сфери, і енергетичної системи, і боротьби з COVID. Їх чомусь не враховано.

Цілу низку законопроектів, які стосуються окупованих територій, у яких запропоновано, як підтримати громадян на цих територіях, не включено до

порядку денного. Ми наполягаємо на тому, щоб ці питання беззастережно було включено. Тому ми, на жаль, голосувати за такий порядок денний не будемо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. З мотивів – Колтунович, після цього переходимо до голосування.

КОЛТУНОВИЧ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую, вельмишановний пане Голово. Щодо порядку денного, запропонованого на сьогодні. Серед 39 проектів законодавчих актів є лише вісім проектів законів від фракції політичної партії «Опозиційної платформи – За життя», але в цьому разі витримано пропорційний принцип.

Такий перелік, тобто цей проект постанови, ми підтримаємо. Однак, на наш погляд, в пріоритеті для включення до порядку денного мають бути в першу чергу законопроекти, які стосуються вирішення нагальних соціально-економічних проблем. Адже, наприклад, публікація даних щодо тарифів і щодо заборгованості за комунальними платежами (81 мільярд гривень) показує, що все-таки дещо іншою має бути пріоритетність. Однак повторюю, цей проект постанови ми підтримуємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Олександр Сергійовичу, давайте будемо відверті, є 13 законопроектів, авторами або співавторами яких є члени вашої фракції. Будь ласка, я можу продемонструвати. Дякую.

Будь ласка, переходимо до голосування. Готові голосувати?

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про внесення змін до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання» ([№ 4690-5](#)) в цілому.

Готові голосувати? Нагадую, голосування відбувається шляхом натискання як сенсорної кнопки, так і кнопки «За», «Проти», чи «Утримався». І їх обов'язково треба утримувати до фіксації результатів голосування. Готові голосувати?

Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 267.

Рішення прийнято.

Постанову прийнято. Дякую.

Наступне питання порядку денного – це законопроект [№ 5133](#). Вам до розгляду пропонується проект Закону «Про внесення змін до статей 85 та 106

Конституції України (щодо порядку призначення на посади та звільнення з посади Директора Національного антикорупційного бюро України і Директора Державного бюро розслідувань)» (№ 5133). Законопроект про внесення змін до Конституції України подали 237 народних депутатів України.

Згідно із вимогами частини першої статті 146 Регламенту питання розглядається за процедурою повного обговорення.

Слово для доповіді надається одному з ініціаторів законопроекту народному депутату України Федору Володимировичу Веніславському. Регламент до 20 хвилин.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановна президіє! Шановні народні депутати! Шановні громадяни України! Сьогодні ми у Верховній Раді маємо розглянути дуже важливий законопроект, який має стати черговим етапом у посиленні боротьби з корупцією та із злочинністю у вищих ешелонах державної влади, сприяти розкриттю злочинів, вчинених вищими державними посадовцями.

Чому важливо на сьогодні нам з вами прийняти законопроект про внесення змін до Конституції України? По-перше, проблема корупції в Україні є дуже серйозною і усвідомлюється не лише політиками усіх практично політичних сил, представлених в парламенті, але й усім українським суспільством. Я хочу нагадати, що саме боротьба з корупцією була однією з ключових вимог Революції Гідності в 2014 році.

Верховна Рада попереднього скликання, маючи на меті досягнення цілей боротьби з корупцією, в 2014 році прийняла Закон України «Про запобігання корупції». Саме цим законом було передбачено утворення спеціального державного органу – Національного антикорупційного бюро України і було передбачено особливу процедуру призначення на посаду Директора Національного антикорупційного бюро України.

Але чи то через недогляд окремих народних депутатів попереднього скликання Верховної Ради, чи то навмисно в законі було передбачено повноваження Президента призначати Директора НАБУ і звільняти Директора НАБУ, які не було передбачено Конституцією України. Як наслідок, до Конституційного Суду України надходили конституційні подання щодо неконституційності тих положень Закону «Про запобігання корупції», якими передбачено такі повноваження Президента. І всі ми з вами знаємо, що Конституційний Суд України визнав у частині повноважень Президента призначати Директора НАБУ цей законом таким, що не відповідає Конституції України.

Саме через це Конституційний Суд України, розглянувши конституційне подання народних депутатів України, визнав таким, що не відповідає Конституції України, указ Президента про призначення Директора Національного антикорупційного бюро України.

Для того щоб забезпечити ефективний механізм протидії корупції і боротьби з корупцією, ми повинні прийняти законопроект № 5133, яким передбачено, що Директора НАБУ, так само як і Директора Державного бюро розслідувань, буде призначати на посаду і звільняти із посади Президент. Але, поперше, він робитиме це за результатами відкритого конкурсного відбору, що має бути закріплено в Конституції України, а по-друге – за згодою Верховної Ради України.

Щодо порядку проведення конкурсного відбору. Я думаю, що після того, як Конституційний Суд надасть відповідний позитивний висновок і ми приймемо цей законопроект, ми спільними зусиллями, спеціально створеною робочою групою розробимо найбільш ефективний правовий механізм проведення конкурсу на зайняття посад Директора НАБУ і Директора ДБР.

Конституційний Суд України, розглядаючи законопроект, який в серпні 2019 року був ініційований Президентом України, у мотивувальній частині свого висновку прямо зазначив, що має бути забезпечено баланс гілок влади в процедурі призначення на посаду і звільнення з посади директорів цього важливого антикорупційного органу і не менш важливого правоохоронного органу, який займається боротьбою зі злочинністю в органах державної влади, – Державного бюро розслідувань.

Я хочу нагадати всім громадянам України і насамперед народним депутатам України, що утвердження і забезпечення конституційних прав і свобод є головним завданням української держави, яке закріплено в статті 3 Конституції України.

Громадяни України вимагають від влади безпосередньо посилити боротьбу з корупцією для того, щоб Україна зміцнила свої позиції в рейтингу сприйняття корупції.

Я хочу нагадати всім, що протягом усього часу, що минув від Революції Гідності і відколи було створено Національне антикорупційне бюро, його функціонування було в такому напівпідвішеному статусі, бо багато хто із народних депутатів, представників нашого парламенту, звертався до Конституційного Суду України і в публічному просторі висловлював сумніви щодо того, що Директора НАБУ було призначено відповідно до Конституції України.

Саме тому ми і пропонуємо закріпити процедуру призначення директора, яку виписано в законопроекті № 5133. У цьому законопроекті пропонується, щоб двох ключових керівників органів державної влади з особливим статусом, призначав на посаду Президент за згодою Верховної Ради і звільняв із посади Президент за згодою Верховної Ради.

Перший орган, як я вже сказав, – це Національне антикорупційне бюро України, яке є головним органом у розслідуванні корупційних злочинів, вчинених насамперед високопосадовцями.

Без сумніву, найбільшими корупційними ризиками характеризується сфера виконавчої влади, де є можливість розпоряджатися бюджетними коштами. Саме там, де мова йде про використання коштів державного бюджету, як

свідчить практика, проявляється корупція. Адже багато спритних ділків, у яких хватальний рефлекс сильніший за патріотичні позиції, намагаються таким чином забезпечити достаток для себе і своїх нащадків.

Для того щоб ми не уособлювали один орган, який має на меті боротьбу з корупцією, в структурі виконавчої влади, в якій найбільш поширені корупційні ризики, пропонується, щоб директор цього органу призначався саме Президентом як гарантом прав і свобод людини і громадянина за згодою Верховної Ради, що вже унеможливить якісь політичні спекуляції та звинувачення, які до цього часу відбуваються довкола призначення директорів ДБР і НАБУ.

По-друге, я хочу сказати, що саме такий статус Національного антикорупційного бюро має на меті забезпечити максимальну незалежність цього органу від будь-яких політичних сил і, відповідно, максимальну результативність цього державного органу.

Державне бюро розслідувань, яке також є органом державної влади, що має на меті боротися зі злочинами в системі органів державної влади і насамперед злочинами, які вчиняються високопосадовцями, також повинно мати максимально незалежний правовий статус. Саме для цього пропонується, щоб і Директор ДБР призначався Президентом за результатами відкритого прозорого конкурсу за згодою Верховної Ради України. Звільнення відбувається також Президентом і також за згодою Верховної Ради України.

Практично всі політичні сили, які представлені в нашому парламенті, йдучи на вибори, декларували свої наміри боротися з корупцією. Усі політичні сили декларували наміри боротися зі злочинністю на найвищих державних посадах. І я думаю, що це якраз той слушний момент, коли представники усіх політичних сил можуть продемонструвати відданість тим словам і тим лозунгам, які вони заявляли під час передвиборчої програми, які вони заявляють в публічному просторі.

Тому я прошу всіх колег, які представляють парламент, незалежно від політичних уподобань, підтримати сьогодні цей проект постанови Верховної Ради України і направити законопроект до Конституційного Суду України, для того щоб він надав висновок на предмет його відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Ще раз підкреслюю, сьогоднішнє голосування має на меті лише направлення цього законопроекту до Конституційного Суду України для отримання висновку Конституційного Суду. Тому я прошу всіх колег у парламенті підтримати цей законопроект. Як сказав Голова Верховної Ради, проект постанови вже підтримано підписами 237 народних депутатів України. Я пропоную всім іншим представникам парламенту долучитися до підтримки цього законопроекту шляхом голосування.

Дякую за увагу. Готовий надати відповіді на ваші запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, будь ласка, запишіться на запитання до доповідача.
Регламент до 9 хвилин.

Ар'єв Володимир Ігорович.

АР'ЄВ В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Князевичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович.

КНЯЗЕВИЧ Р.П., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Дякую, шановний пане Голово. Шановний Федоре Володимировичу! Я хотів би уточнити для себе ті питання, які я намагався порушити на засіданні комітету. На жаль, я не був задоволений відповідями. Можливо, цього разу ви зможете аргументувати більш конкретно.

У мене запитання дуже просте. Сам Президент у перший день роботи в парламенті сказав, що цей законопроект про внесення змін до Конституції (тоді це був законопроект [№ 1014](#), наскільки мені пам'ять не зраджує) для нього є пріоритетним як одне із засадничих питань його програми.

У мене запитання дуже просте. Чому Президент зараз не наважиться подати його знову? Що трапилося? Що стало на заваді Президенту, що змусило, в тому числі вас, ініціювати серед народних депутатів збір підписів? І цей збір, як виявляється, тривав майже рік. Для чого ми втратили такий дорогоцінний час, якщо це так було нагально потрібно Президенту вже тоді?

Дякую.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Дякую, Руслане Петровичу, за ваші запитання. Я хочу нагадати, що боротьба з корупцією, боротьба із злочинністю – це не лише передвиборча програма Президента України Володимира Зеленського, це і один із головних елементів передвиборчої програми політичної партії «Слуга народу».

Президент України, ініціювавши в 2019 році законопроект про внесення змін до Конституції, фактично реалізував своє конституційне право і вніс на розгляд парламенту той законопроект, щодо якого Конституційний Суд України надав негативний висновок, у якому зазначив, що проект закону не відповідає вимогам статей 157, 158 Конституції України. Саме тому я як один із народних депутатів України запропонував колегам розглянути це питання і зібрав підписи в парламенті. Я думаю, що сам факт того, що під цим законопроектом підписалися 237 народних депутатів України, є достатньо красномовним і підтверджує, що цей законопроект є пріоритетним і для Президента, і для політичної сили, яка представлена в парламенті більшістю і яка підтримує ініціативи Президента.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Геращенко Ірина Володимирівна.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Будь ласка, передайте слово Руслану Князевичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Дякую, Федоре Володимировичу, за відповідь. У мене наступне запитання, яке я теж намагався поставити під час засідання комітету. Запитання наступного характеру. Ви сказали, що підписалися 237 народних депутатів. Там було спочатку більше підписів, потім виявилось, що їх менше. Та це питання технічне. У мене запитання принципове, я тоді його намагався поставити і ставлю зараз.

Мені вдалося переговорити з великою кількістю підписантів, співавторів законопроекту. І я ставив перед ними одне запитання: чи ознайомилися вони під час підписання цього законопроекту із власне висновком Конституційного Суду щодо законопроекту [№ 1014](#), а також із двома рішеннями Конституційного Суду, одне із яких стосується Закону «Про Національне антикорупційне бюро України», а інше – відповідного указу Президента про призначення Директора Національного антикорупційного бюро? І жоден із них не підтвердив мені факт того, що вони обізнані з цими речами.

Тому в мене таке запитання. Чи свідомо підписантам давали підписувати просто пусті аркуші, для того щоб вони підписали, чи все-таки вони усвідомлено приймали рішення, розуміючи, що підписують апріорі неконституційний із точки зору Конституційного Суду проект?

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Дякую за запитання, Руслане Петровичу. Говорити про неконституційність законопроекту про внесення змін до Конституції не зовсім коректно з точки зору взагалі сприйняття того, про що зараз іде мова.

По-друге, я хочу нагадати, що Конституційний Суд України був пов'язаний тими правовими рамками, які випливають з чинної Конституції України, якою дійсно не передбачено, що Директора ДБР і Директора НАБУ має право призначати Президент України. А якраз у тих законах і «Про запобігання корупції», і «Про Державне бюро розслідувань», які прийняла Верховна Рада попереднього скликання, в якій ви також були представлені, чітко передбачено, що особливий порядок призначення на посаду Директора НАБУ і Директора ДБР є гарантією їх незалежності. Саме для того щоб забезпечити максимальну незалежність було ініційовано цей законопроект.

Усі народні депутати мали можливість ознайомитися з текстом законопроекту. І я всім народним депутатам, які ставили запитання, давав відповіді, у тому числі щодо висновків...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федієнко Олександр Павлович.

ФЕДІЄНКО О.П., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Маслову Денису Вячеславовичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Маслов Денис Вячеславович.

МАСЛОВ Д.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Добрий день. Шановний доповідачу! Цілком зрозуміло, що запорукою ефективної діяльності таких антикорупційних органів є їх незалежність, яка забезпечується, зокрема, порядком призначення очільників таких відомств і органів, які покликані боротися із корупцією.

Хочу поставити вам запитання. Скажіть, будь ласка, на вашу думку, чи забезпечено в цьому законопроекті систему стримувань та противаг для того, щоб ані Президент, ані Верховна Рада не могли мати вирішальний вплив на призначення очільників таких органів?

Дякую.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Дякую за ваше запитання. Дійсно, в цьому законопроекті, який запропоновано до розгляду шановним народним депутатам України, передбачено максимально можливий баланс повноважень між Президентом, який є гарантом дотримання прав і свобод людини і громадянина, і парламентом, який має бути якраз стримуючим чинником у процедурі призначення директорів ДБР і НАБУ.

Я хочу сказати... (*Шум у залі*). Пане Власенко, я все одно вас не чую, не кричіть. Я хочу сказати, що якраз процедура призначення Директора ДБР і Директора НАБУ за результатами відкритого конкурсу і за згодою парламенту має забезпечити і забезпечить максимальну незалежність цих антикорупційних органів. А для народних депутатів попереднього скликання хочу зауважити, що у вас була можливість під час розгляду законопроектів не допустити прийняття тих антиконституційних положень, про які ви зараз кричите.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанишина Ольга Анатоліївна.

СТЕФАНИШИНА О.А., член Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Юрчишину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрчишин Ярослав Романович.

ЮРЧИШИН Я.Р., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»)*. Пане Федоре, я вітаю, що ви збрали 237 підписів. Я так розумію, що більшість зараз продемонструє те, що більшість насправді існує, і зможе направити проект закону до Конституційного Суду. Хочу наголосити, що сьогодні ми не голосуємо по суті законопроекту, а ми, власне, звертаємося до Конституційного Суду, який має надати висновок.

У мене лише одне запитання до вас як до представника Президента в Конституційному Суді. Чому було зірвано тримісячний термін, який було встановлено Конституційним Судом для підготовки альтернативи? І чому ми не в грудні, як би це мало бути, а лише зараз беремося до розгляду цього питання, якщо воно настільки важливе, як ви зараз сказали?

Дякую.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Дякую, пане Юрчишин, за ваше запитання. Я хочу нагадати, що Конституційний Суд України, перевіряючи на відповідність Конституції України Закон «Про запобігання корупції», зауважив, що треба привести законодавство у відповідність із Конституцією України. І це абсолютно два паралельних процеси. Конституційний Суд України, діючи в рамках чинної Конституції, чітко сказав, що Президент не має конституційних повноважень призначати очільника Національного антикорупційного бюро, натомість це має бути здійснено в системі органів виконавчої влади. Відповідний законопроект, як ви знаєте, зареєстровано у Верховній Раді України за ініціативою уряду, але цей законопроект не має жодного відношення до того законопроекту, який ми сьогодні розглядаємо.

Ще раз нагадую, що мова йде про законопроект про внесення змін до Конституції України щодо забезпечення максимальної незалежності очільників антикорупційних органів і органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю на найвищих посадових рівнях. І сьогоднішнє голосування в парламенті, зокрема, продемонструє, яким чином народні депутати з інших політичних сил готові підтримувати... *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не кричіть, будь ласка, шановні колеги.

Дякую. Сідайте, будь ласка, Федоре Володимировичу.

Для співдоповіді запрошується голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики Андрій Євгенович Костін. Регламент до 10 хвилин.

КОСТІН А.Є., *голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Доброго дня, шановні народні депутати! Комітет Верховної Ради України з питань правової політики за дорученням Голови Верховної Ради від 22 лютого 2021 року розглянув на своєму засіданні

поданий 237 народними депутатами проект Закону «Про внесення змін до статей 85 та 106 Конституції України (щодо порядку призначення на посади та звільнення з посад Директора Національного антикорупційного бюро України і Директора Державного бюро розслідувань)» (№ 5133 від 22 лютого 2021 року).

Комітет встановив наступне. Метою запропонованих законопроектів змін є закріплення особливого порядку призначення на посади та звільнення з посад Директора Національного антикорупційного бюро України та Директора Державного бюро розслідувань Президентом України за згодою Верховної Ради, що забезпечить максимальну незалежність зазначених державних правоохоронних органів, не порушуючи балансу конституційних повноважень глави держави та парламенту України.

Для досягнення зазначеної мети авторами пропонується доповнити частину першу статті 85 Конституції України новими пунктами 25¹ та 25², а частину першу статті 106 Конституції новими пунктами, відповідно, 11¹ та 11², якими до наших з вами повноважень, тобто Верховної Ради України, пропонується додати повноваження щодо надання згоди на призначення на посаду за результатами конкурсного відбору та звільнення з посади Президентом України Директора НАБУ та Директора ДБР, а до повноважень Президента України – повноваження щодо призначення на посаду та звільнення з посади за згодою Верховної Ради України Директора НАБУ та Директора ДБР, з відбором кандидатур на посаду на конкурсних засадах.

Відповідно до частини другої статті 145 Регламенту Верховної Ради України в межах предмету відання комітет зробив серед іншого наступні висновки.

Згідно зі статтею 154 Основного Закону, законопроект поданий до Верховної Ради України належним суб'єктом законодавчої ініціативи – 237 народними депутатами України. Прийняття поданого відповідно до статті 154 Конституції України законопроекту не потребує викликаного системною єдністю норм Конституції одночасного внесення змін до розділів I, III та XIII Конституції України. Комітет вважає, що законопроект відповідає вимогам статті 156 Конституції України, відповідно до якої повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III, XIII цієї Конституції з одного і того самого питання можливе лише до Верховної Ради наступного скликання.

Попередній аналіз законопроекту дає підстави вважати, що в ньому відсутні такі положення або подібні до них, які у раніше наданих висновках та прийнятих рішеннях Конституційного Суду визнавалися такими, що скасовують чи обмежують права та свободи людини і громадянина або спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

У комітеті є підстави вважати, що положення законопроекту відповідають вимогам статей 157 та 158 Конституції України. Прийняття законопроекту закріпить реальні повноваження щодо призначення на посади та звільнення з посад Директора НАБУ та Директора ДБР Президентом України за згодою Верховної Ради України.

Члени комітету також взяли до уваги правові позиції Конституційного Суду України щодо призначення на посаду Президентом України Директора НАБУ, відповідно до яких встановлений Конституцією України перелік повноважень глави держави, зокрема і щодо повноважень з призначення посадових осіб органів, визначених Конституцією, є вичерпним.

Члени комітету зазначають, що Конституційний Суд України вже розглядав питання щодо призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Директора НАБУ та Директора ДБР. У своєму висновку Суд вказав, що аналіз законопроекту дає підстави для висновку, що ним передбачається розширення повноважень глави держави, що матиме наслідком перерозподіл повноважень між Президентом України та Кабінетом Міністрів, тому спричинить розбалансування наявної конституційної системи стримувань і противаг у механізмі реалізації державної влади в Україні та наділення Президента нехарактерними для нього функціями та повноваженнями, що може призвести до поступової та завуальованої зміни балансу влади.

Члени комітету зазначили, що саме в законопроекті № 5133 передбачено, на відміну від попереднього законопроекту, не одноосібне призначення та звільнення Директора НАБУ та ДБР Президентом України, а призначення та звільнення, яке відбувається за згодою Верховної Ради України.

Враховуючи викладене, а також положення статті 146 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив: рекомендувати Верховній Раді України поданий народними депутатами України Веніславським та іншими (всього 237 народних депутатів) проект Закону «Про внесення змін до статей 85 та 106 Конституції України (щодо порядку призначення на посади та звільнення з посад Директора Національного антикорупційного бюро України і Директора Державного бюро розслідувань)» ([№ 5133](#) від 22 лютого 2021 року) включити до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та направити до Конституційного Суду України для одержання висновку щодо його відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Ще раз зазначаю, що зараз ми з вами приймаємо дуже важливе рішення щодо включення цього законопроекту до порядку денного та направлення його до Конституційного Суду. Подальше опрацювання законопроекту буде відбуватися з урахуванням відповідного висновку Конституційного Суду України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, запишіться на запитання до доповідача. Регламент до 6 хвилин: 1 хвилина – на запитання, 2 хвилини – на відповідь.

Пузійчук Андрій Вікторович.

Власенко Сергій Володимирович.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановний Андрію Євгеновичу! Ви в своєму виступі, дійсно, формально зазначили позицію комітету, але я хочу звернути вашу увагу, що за це абсолютно невіглаське, абсолютно некоректне рішення проголосувала лише частина депутатів, які представляють одну політичну силу, а саме фракцію «Слуга народу». Більше за це невігластво ніхто в правовому комітеті не голосував. Тому в мене величезне прохання до вас: коли ви наступного разу будете доповідати, будь ласка, реально опишіть ситуацію в комітеті. Скажіть, що були зауваження до цього законопроекту, в тому числі щодо невідповідності його статті 157 Конституції, оскільки уже є висновок Конституційного Суду з аналогічних питань; що була пропозиція відправити цей законопроект для відповідного правового висновку у підкомітет з конституційного права; що була насправді дискусія. І лише тому, що в нашому комітеті більшість становлять представники «Слуги народу», це питання було просто, пробачте, тупо продавлено. А запитань у мене до вас немає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев Сергій Владиславович.

СОБОЛЄВ С.В. Шановний пане голово комітету, у мене запитання є, воно аналогічне. Знаючи свідомо про рішення Конституційного Суду, представники всіх фракцій і груп, крім однієї, не підтримали направлення цього законопроекту до Конституційного Суду для надання висновків.

Як ви вважаєте, чому свого часу було пропущено тримісячний термін, коли аналогічне рішення можна було виправити під час підготовки такого законопроекту, врахувавши безпосередньо рішення Конституційного Суду? Було три місяці, голоси для цього були, чому не було внесено таку пропозицію?

Дякую.

КОСТІН А.Є. Дякую, Сергію Владиславовичу, за ваше запитання. Я думаю, що це запитання кожний народний депутат може адресувати собі: чому саме тільки зараз з'явився законопроект щодо внесення відповідних змін до Конституції України?

Але ми з вами пам'ятаємо, що минулий рік також був роком випробувань не тільки для українського народу, але й для парламенту. Це був рік, коли почалася епідемія і відповідні процеси в парламенті було також переспрямовано на боротьбу з епідемією COVID. Але ми не зупиняємося на виконанні як передвиборчих обіцянок Президента України, так і програми політичної партії «Слуга народу». Тому не 150 народних депутатів України, а 237 народних депутатів України подали відповідний законопроект. Його треба підтримати і направити

до Конституційного Суду, який має надати висновок для того, щоб зняти всі питання щодо конституційності цього законопроекту.

Дякую.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, народний депутат України Бондар Михайло Леонтійович, фракція політичної партії «Європейська солідарність».

БОНДАР М.Л., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 119, Львівська область, політична партія «Європейська солідарність»). Передайте, будь ласка, слово Руслану Князевичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович. Будь ласка.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Шановний Андрію Євгеновичу, у мене до вас запитання по суті як до фахівця, у тому числі і в галузі конституційного права. Скажіть, будь ласка, попередній доповідач сказав, що цим законопроектом пропонується виправити дисбаланс, який, на думку Конституційного Суду, був у попередньому законопроекті і який склався у площині перетягування Президентом повноважень Кабінету Міністрів. У який спосіб зараз корегуються ці речі? Як вони виправляються? Які повноваження Президента цим законопроектом пропонується передати Кабінету Міністрів України?

Дякую.

КОСТІН А.Є. Шановний Руслане Петровичу, цим законопроектом не передбачено передачу будь-яких повноважень Кабінету Міністрів України, це чітко визначено власне у законопроекті.

Цей законопроект про встановлення балансу між Президентом України та Верховною Радою України. Це саме той баланс, якого не вистачило під час прийняття Верховною Радою минулого скликання законопроекту, відповідно до якого відбувалося призначення Директора Національного антикорупційного бюро України. Саме на це звернув увагу Конституційний Суд у своєму рішенні.

Для того щоб виправити цю помилку якраз і запропоновано цей законопроект, яким передбачається, що баланс формується наступним чином: Президент України призначає Директора ДБР та Директора НАБУ за згодою парламенту, Верховної Ради України, і звільнення з цих посад відбувається в такому самому порядку.

На нашу думку, такий баланс є абсолютно виправданим. Якщо сьогодні ми приймемо рішення про направлення цього законопроекту до Конституційного

Суду, у нас буде можливість отримати від Конституційного Суду відповідний висновок, яким буде знято всі питання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, Климпуш-Цинцадзе Іванна Орестівна, «Європейська солідарність».

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).
Прошу передати слово Руслану Князевичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич Руслан Петрович.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Шановний Андрію Євгеновичу, в принципі, я приймаю ту відповідь, яку ви надали, бо я розумію складність ситуації. Я, чесно кажучи, сам відчував би те саме, тому що насправді законопроект зовсім про інше, ніж про те, про що йдеться в рішенні Конституційного Суду.

Але у мене запитання наступного характеру. Відповідно до Закону «Про Регламент Верховної Ради України» Комітет з питань правової політики – це є квазіконституційний суд, він має певні квазіповноваження, в тому числі превентивного характеру, для того щоб не допускати до того, щоб Конституційний Суд надалі визнавав неконституційними ці речі.

Ми маємо вже зараз фактично три рішення Конституційного Суду. І тут абсолютно очевидно, що комітет мав би прийняти таке рішення.

Як ви думаєте, якщо такого роду помилки наш комітет допускатиме, зокрема, у перспективі, чи є сенс надалі залишати комітету такі повноваження? Адже по факту він тоді знімає із себе свідомо ці повноваження, абстрагується від ситуації і все віддає на відкуп Конституційного Суду. Для чого тоді такі повноваження надаються Регламентом? Яка ваша позиція?

Дякую.

КОСТІН А.Є. Дякую, Руслане Петровичу, за запитання. По-перше, я повністю не погоджуюсь із вами в тому, що комітет припускається помилки. Питання опрацювання цього законопроекту більш детально розписано і в Конституції, і в Регламенті Верховної Ради. І розуміючи, що за відповідною процедурою розгляд цього законопроекту потребує висновку Конституційного Суду, я думаю, що комітет, зі всією повагою до такої процедури, абсолютно виважено і правильно зробив, прийнявши рішення про включення цього законопроекту до порядку денного сесії і про рекомендацію Верховній Раді України, саме парламенту, прийняти рішення про направлення цього законопроекту до Конституційного Суду.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
РАЗУМКОВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрію Євгеновичу. Будь ласка, сідайте.

До слова запрошується представник Президента України у Верховній Раді України Руслан Олексійович Стефанчук (*Шум у залі*).

Тоді переходимо до виступів від депутатських фракцій та груп. Запишіться: два – за, два – проти.

В'ятрович Володимир Михайлович.

Князевич? Князевич Руслан Петрович.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Дякую, шановні колеги. Шановний пане Голово, ви не помилися, коли хотіли передати слово представнику Президента, бо ми всі прекрасно розуміємо, що це президентський законопроект, і в цьому немає ніяких таємниць. Я думаю, що те, що навіть представник Президента в Конституційному Суді одночасно є представником групи депутатів, які підписали законопроект, цей факт ще раз підтверджує.

Я не дарма запитав, чому, на думку представника Президента, сам глава держави не наважився внести законопроект. Я вам скажу. Тому що він прекрасно розуміє, що такого роду ганебні неконституційні проекти йому вносити не личить. І він вирішив люб'язно передати цю місію вам, шановні колеги, щоб ви свідомо взяли на себе місію вносити на розгляд апріорі неконституційні питання.

Чому я це стверджую? Це не я стверджую, як сказав представник, це стверджує Конституційний Суд. І суть висновку Конституційного Суду і двох рішень Конституційного Суду, що стосуються НАБУ і керівника НАБУ, дуже проста: НАБУ і ДБР за своєю правовою природою є органами виконавчої влади, а тому їхні керівники мають призначатися вищим органом у системі органів виконавчої влади. Але це не Президент, друзі, це Кабінет Міністрів. Ми живемо в умовах парламентсько-президентської республіки, а не президентської, як комусь хотілося б.

Президент дуже хоче призначити своїх «ручних» глав ДБР і НАБУ. Він не знає, як це зробити, але в нього чомусь є абсолютна недовіра до Кабінету Міністрів. Він боїться, що може так трапитися, що там призначать не тих, кого йому хочеться. Тому він вважає, що це право треба залишити за собою, в тому числі з погодження, відповідно, більшості, яка вже зараз сама апріорі підтримує таку позицію, навіть не вдумуючись в суть законопроекту.

Чому він ще не наважився? Тому що коли ми розглядали законопроект в остаточній редакції, ця сесійна зала не підтримала пропозицію щодо того, щоб продовжити роботу над законопроектом, бо всі, хто виступав із цієї трибуни (і я навмисно сьогодні перевіряв стенограму) одноголосно казали, що цей законопроект в такому вигляді не може бути навіть внесений надалі в сесійну залу як

такий, що відверто суперечить Конституції України. Президент все одно не відмовився від цієї ідеї, знаєте, вирішив: не пускають у двері – піду через вікно.

Друзі, якщо навіть сьогодні вистачить голосів, якщо навіть змусять Конституційний Суд змінити свою правову позицію, в що я особисто не вірю, то все одно перспективи прийняття цього законопроекту є дуже туманними.

Я вас закликаю: не голосуйте за апріорі неконституційні речі, бо потім може настати час і момент, як показує теперішня дійсність, коли доведеться за це відповідати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслане Петровичу, можна вас на хвилинку?
Бакунець Павло.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Львівщина, депутатська група «Довіра». Шановний пане Голово! Шановні народні депутати! На сьогодні антикорупційні органи функціонують неповноцінно, адже вони поневолі стають і заручниками недолугого законодавства, яке унеможлиблює їх повноцінне функціонування, і заручниками політичних міжусобиць. І тому антикорупційні органи не можуть ефективно реалізувати свою надважливу місію – місію боротьби з корупцією, яка тягне нашу країну назад, яка стає основною перепоною в розвитку нашої країни.

Тому сьогодні ми повинні показати готовність вийти на новий етап розвитку нашої країни. Одним із показників цього нового етапу, власне, повинна стати дієва боротьба з корупцією. І саме цей законопроект покликаний зробити процедуру призначення і звільнення директорів Національного антикорупційного бюро і Державного бюро розслідувань чіткою і прозорою, а головне – з дотриманням принципу стримувань і противаг. Адже згідно із текстом цього законопроекту Президент призначатиме директорів НАБУ і ДБР після незалежного конкурсу, але, крім того, йому потрібна буде згода парламенту на ухвалення рішення про призначення чи звільнення директорів НАБУ і ДБР. І саме цими змінами до статті 85 Конституції України щодо надання додаткових повноважень Верховній Раді України, які пропонуються в законопроекті, якраз і може бути забезпечено цю систему стримувань і противаг.

Ми сьогодні погоджуємося з рішенням профільного комітету. Ще раз нагадаю: сьогодні ми не голосуємо за проект закону, а лише пропонуємо включити його до порядку денного і направити до Конституційного Суду України для одержання висновку щодо його відповідності Конституції України. Депутатська група «Довіра» голосуватиме «за».

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Устінова Олександра Юріївна.

УСТИНОВА О.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Ярославу Юрчишину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрчишин Ярослав Романович.

ЮРЧИШИН Я.Р. Шановні колеги, спочатку я хотів би дещо виправити голову профільного комітету, який сказав, що Верховна Рада вчасно не подала свої пропозиції. Насправді, всі фракції зареєстрували свої пропозиції щодо того, як можна це питання виправити.

Водночас, чи сьогодні ми з вами говоримо про суть законопроекту, який ми розглядаємо? Ні, ми говоримо про те, щоб направити законопроект в Конституційний Суд, для того щоб Конституційний Суд відповідно до своїх конституційних повноважень сказав, чи конституційні ці пропозиції, чи ні. Бо колеги, які вже виступали раніше (і так само говоритимуть колеги, які виступатимуть після цього), дають оцінку цих положень як політики. Тобто вони кажуть, що це конституційно чи неконституційно, не як єдиний орган, який може це визначати, яким є Конституційний Суд.

І тут, звісно, можна згадати непослідовність наших колег із більшості, які говорили про конституційну кризу, говорили, що цьому Конституційному Суду не можна вірити. І так виглядає, що не вірять, бо цей Конституційний Суд вже один раз оцінив можливість призначення Президентом Директора НАБУ, що відбулося за попереднього скликання парламенту і було ініційовано народними депутатами попереднього скликання. Але чомусь тоді колег, які зараз таку позицію критикують, це не напружувало.

Але є 237 народних депутатів. Є більшість, яка цілком може в межах своїх конституційних і законних повноважень запитати в Конституційного Суду, чи конституційний цей законопроект, чи ні. І чому зараз створювати довкола цього політику і з'ясовувати, чи можуть вони це робити? Перепрошую, у них своя голова на плечах.

Я просто хотів би порекомендувати більшості показати, що 237 є не просто на папері. А для цього маєте підтримати рішення достатньою кількістю голосів і отримати нарешті вдруге, здається, оцінку Конституційного Суду. Ми можемо прогнозувати, що вона буде заперечлива, бо це насправді розширення повноважень Президента. Але якщо вам ще раз потрібне таке нагадування, ще раз потрібна консультація, то це повністю можна робити і без політики, не звинувачуючи когось у чомусь.

Тому прошу, голосуємо і просто ще раз переконаємося, що тією Конституцією, яку було прийнято в 1996 році, не передбачено наявність Національного антикорупційного бюро, Державного бюро розслідувань. І тому, насправді, може бути і одне рішення – ствердне, і інше – заперечне. Але це буде після оцінки Конституційного Суду, для чого він і створений.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бабій Роман Вячеславович.

БАБІЙ Р.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Монастирському Денису.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Монастирський Денис Анатолійович.

МОНАСТИРСЬКИЙ Д.А., голова Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Я згоден із попереднім промовцем у тому, що в першу чергу треба оцінити суть сьогоденського кроку. А сьогодні ми спрямовуємо цей законопроект фактично на розгляд Конституційного Суду, власне, для визначення його конституційності. Тобто це перший крок, це правда.

Проте все-таки я хотів би наголосити на значенні цього законопроекту, на його суті: що ми маємо, яку проблему вирішуємо цим законопроектом.

Не секрет, зрозуміло всім, що стабільність будь-якого органу полягає в стабільності його правового статусу. Якщо в нас не визначено чіткість правового статусу, ми будемо мати постійно з року в рік або, може, через якийсь певний політичний період перезавантаження правового статусу того чи того органу. Давайте згадаємо, що це також відбувалося і з Державним бюро розслідувань, про яке сьогодні менше говорять в контексті цього законопроекту, але все-таки це також одне із питань. Близько двох років тому було змінено правовий статус цього органу з центрального органу виконавчої влади якраз на незалежний правоохоронний орган. І, власне, після рішення Конституційного Суду, який заклав проблему щодо діяльності Національного антикорупційного бюро, цим самим рішенням було закладено і проблему щодо діяльності ДБР.

Ми також слухали нещодавно з вами звіт виконувача обов'язків Директора ДБР і чули, що основна проблематика полягає в тому, що неможливо зараз обрати повноцінного Директора Державного бюро розслідувань, конкурс ще не розпочато. Директор ДБР потрібен для стабільності роботи цього органу, а будь-які перезавантаження і тривалість цього процесу тільки шкодять роботі цього правоохоронного органу.

Тому цим законопроектом пропонується врегулювати питання стабільності правового статусу Національного антикорупційного бюро і Державного бюро розслідувань, що робить їх конституційними органами з чітким визначеним статусом.

Друге – це, звичайно, посилення ролі парламенту. Колеги, в цьому разі погодження, згода парламенту – це завжди підвищення рівня призначення.

І третє – це конкурсні засади, які прописано в Конституції. Це також важлива гарантія і незалежності керівників цих органів, і незалежності, зокрема, рішень про зняття їх з посад.

На завершення хочу наголосити, що, власне, ця ганебна ситуація з конкурсом на посаду Директора ДБР якраз і свідчить про те, що треба невідкладно приймати рішення про направлення цього законопроекту на розгляд Конституційного Суду і потім обов'язково підтримати його в залі спільним голосуванням.

Тому, колеги, прошу прийняти рішення, це надзвичайно важливий законопроект для всієї правоохоронної системи. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Бурміч Анатолій Петрович.

БУРМІЧ А.П., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). «Опозиційна платформа – За життя». Шановна президіє! Шановні колеги! Про те, що в нас на сьогодні дуже погано ведеться боротьба з корупцією у вищих ешелонах влади, а я сказав би, що практично взагалі не ведеться, ми всі знаємо.

Але причина не в тому, що законодавство таке досконале, чи недосконале. Головна причина в тому, що немає політичної волі. Це перше. А друга причина в тому, що призначають керівниками на ці посади безвідповідальних та непрофесійних людей. Ось у чому причини негативної роботи в боротьбі з корупцією.

Мотивом і задумом створення НАБУ і ДБР було якраз утворення органів, незалежних насамперед від президентської гілки влади. Їх створено з метою боротьби з корупцією саме у владних структурах, в найвищих ешелонах влади і в оточенні Президента.

Далі. Я хочу нагадати (про це вже не один раз тут говорили), що у нас парламентсько-президентська республіка, а не навпаки. Президент у нас відповідальний за безпековий сектор, а Кабінет Міністрів є виконавчою гілкою влади.

Далі. Що на сьогодні пропонується цим законопроектом? Пропонується та сама процедура, як і щодо призначення Голови Служби безпеки. Але на сьогодні ми знаємо, що до структури Служби безпеки входить Головне управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю. Скажіть мені, будь ласка, хто заважає сьогодні Президенту, Голові Служби безпеки, начальнику Головного управління по боротьбі з корупцією боротися з корупцією? Хто заважає?

Ми те саме пропонуємо цим законопроектом зробити. То який тоді зиск у реформі Служби безпеки, який зиск? Ми ж, навпаки, хотіли зробити цей орган по боротьбі з корупцією незалежним. Тоді навіщо це все робити? Треба повернути все назад і просто захотіти боротися з корупцією.

Ми вважаємо, що, звичайно, закони про НАБУ і ДБР необхідно покращувати. Чому? Тому що вони, дійсно, повинні стати незалежними, але не від країни Україна, а вони повинні стати незалежними від впливу іноземного. Закони треба

поліпшувати, треба прискорювати ці конкурсні процедури, які ми з вами повинні проводити. І керівників має бути призначено саме Кабміном, але ні в якому разі не Президентом, бо ми порушимо баланс сил у цьому секторі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Констанкевич Ірина Мирославівна.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, самовисуванець). Прошу передати слово Дмитру Лубінцю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лубінець Дмитро Валерійович.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин (одномандатний виборчий округ № 60, Донецька область, самовисуванець). Шановна президіє! Шановні народні депутати, громадяни України! Депутатська група «Партія «За майбутнє» буде підтримувати сьогодні це рішення. Але я хочу звернути увагу народних депутатів, що ми не голосуємо за законопроект, який з трибуни так жваво обговорюється. Ми голосуємо за включення законопроекту до порядку денного та направлення його до Конституційного Суду для отримання висновку. Крапка.

Ми не бачимо причин, чому за це не потрібно голосувати. Я думаю, що парламент повинен проголосувати і більшістю звернутися до Конституційного Суду.

Але з приводу власне законопроекту. Я дякую колегам, які підписалися такою великою кількістю під цією законодавчою ініціативою, за те, що вони дослухалися, в тому числі до порад народних депутатів депутатської групи «Партія «За майбутнє». Адже коли законопроект уже був на розгляді парламенту, ми наголошували на тому, що Конституційний Суд визнає неконституційними зміни до Конституції саме щодо призначення Президентом Директора НАБУ і Директора ДБР з огляду на те, що в нас парламентсько-президентська республіка. Ми якраз звертали на це увагу і пропонували взяти за аналогію призначення керівника Служби безпеки України і Генерального прокурора, коли Президент пропонує, але саме парламент надає згоду на призначення цих кандидатур.

Тому врешті-решт розум і досвід перемогли, Конституційний Суд надав висновок про те, що попередня редакція була неконституційною, і ви врешті-решт внесли той законопроект, на якому ми наполягали.

Тому дякуємо народним депутатам за те, що дослухаєтеся до наших порад. Ми чекаємо на висновок Конституційного Суду. Якщо він буде позитивний, то

будемо знову розглядати законопроект і будемо голосувати, щоб процедуру призначення керівника НАБУ і процедуру призначення керівника ДБР було виписано відповідно до Конституції, щоб вони були законними.

І нагадаю народним депутатам, що ми заслуховували виконувача обов'язків керівника ДБР. І ми абсолютною більшістю звертали увагу, що хочемо, щоб через рік перед нами стояв і звітував повноцінний Директор ДБР. Тому працюємо, змінюємо законодавство і поліпшуємо антикорупційне законодавство і антикорупційну боротьбу в нашій державі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко Сергій Володимирович.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую. Шановний пане Голово! Зазначений законопроект не має ніякого відношення до боротьби з корупцією. Це перше і ключове, не треба маніпулювати. Зазначений законопроект не про це. Зазначений законопроект про контроль, про те, щоб ДБР очолював на 100 відсотків свій хлопець, щоб НАБУ очолювала на 100 відсотків своя дівчина, або навпаки. Він ще про щось інше. Більше ні про що в цьому законопроекті не йдеться.

Колеги кажуть, що треба направити законопроект у Конституційний Суд. Та це ж просто направити в Конституційний Суд. В принципі, Конституційний Суд уже надав оцінку цьому законопроекту. У мене в руках рішення Конституційного Суду і висновок Конституційного Суду.

Цитую рішення Конституційного Суду: «Конституційний Суд зазначає, що Національне антикорупційне бюро України, як орган правопорядку, фактично є органом виконавчої влади...»

Про які баланси ви говорите? Це орган виконавчої влади, який до Президента не має ніякого відношення.

А ось у мене в руках висновок Конституційного Суду від 16 грудня 2019 року. Цитую: «Конституційний Суд наголошує на тому, що опосередковане підпорядкування Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань Президенту України через призначення і звільнення керівників створить загрозу незалежності цих органів, призведе до концентрації виконавчої влади у Президента України, його конкуренції з органами виконавчої влади...».

Ось про що вже сказав Конституційний Суд. Далі Конституційний Суд зазначає, що такі зміни про призначення директорів ДБР і НАБУ Президентом розширюють компетенцію Президента шляхом наділення його невластивими повноваженнями. Скажіть, будь ласка, в який момент ці повноваження зненацька стали властивими для Президента?

Також це суперечить засадничим положенням Конституції України. Скажіть, будь ласка, в який момент ці положення стали не суперечити засадничим положенням Конституції?

Я ще раз підкреслюю, цей законопроект не має ніякого відношення до боротьби з корупцією. Це законопроект про контроль над правоохоронною системою. Це законопроект про можливість призначати і звільняти директорів НАБУ і ДБР.

Нам тут кажуть, що гарною є процедура призначення керівника Служби безпеки. У нас є така процедура, то й що? У нас Генерального прокурора призначають, то й що?

Я ще раз підкреслюю, що мова не йде ні про який баланс. Мова йде про спробу Президента втрутитися в компетенцію виконавчої гілки влади, про що вже неодноразово зазначав Конституційний Суд. Відтак направляти цей законопроект ще раз до Конституційного Суду є недоречним.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, повертаючись до минулого питання про виступи. Сергію Володимировичу, в тому числі до вас звертаюся. Представник Президента або Президент відповідно до частини другої статті 146 Регламенту має право виступити на засіданні Верховної Ради під час розгляду питання про направлення законопроекту до Конституційного Суду.

Якщо бажаючих немає, переходимо до наступного етапу розгляду цього законопроекту.

Зараз надається до 9 хвилин на виступи народних депутатів. Після цього заключне слово надається Веніславському і Костіну, по 3 хвилини.

Будь ласка, народні депутати України, запишіться на виступи.

Абдуллін Олександр Рафкатович.

Передати Власенку?

АБДУЛЛІН О.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко Сергій Володимирович.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово. Шановні колеги, прийняття цього проекту закону дуже мені нагадує прийняття славнозвісного законопроекту [№ 1008](#) про судоустрій і статус суддів. Нам теж тут тоді казали, що таке у нас верховенство права, ми так бачимо світ, ми відмінні від вас, ми тут все розуміємо без вас. Ми тоді попереджали з цієї трибуни, що, насправді, Конституційний Суд визнає той законопроект неконституційним. Так і відбулося. На жаль, зараз ситуація точнісінько така сама.

Абсолютно очевидно, що запропоновані зміни до Конституції уже були оцінені Конституційним Судом. Конституційний Суд визнав, що Президент не

може перебирати на себе повноваження, пов'язані із виконавчою гілкою влади. Це не має ніякого відношення до боротьби з корупцією чи до бажання вибудувати чи розбудувати парламентсько-президентську державу. Мова йде про те, що хтось хоче «залізати» пана Президента і принести йому «на тарілочки з блакитною облямівкою» чергове додаткове повноваження, яке Президенту невластиве.

Зверніть увагу, що коли Президент вніс аналогічний законопроект і коли Конституційний Суд надав негативний висновок, Президент не вносив цей законопроект ще раз, розуміючи, що в такий спосіб це буде дуже нагадувати бажання привласнити повноваження, які тобі невластиві. І тоді знайшлися люди, серед яких дехто навіть двічі підписав законопроект про внесення змін до Конституції. Так хотіли бідні «залізати» Президента, що перший раз «поцілували у вуста», а другий раз хотіли ще раз «поцілувати», але не вийшло.

Тому я ще раз зазначу, що цей законопроект не має нічого спільного з боротьбою з корупцією, абсолютно. Цей законопроект про контроль над правоохоронною системою. Цей законопроект про можливість Президента в неконституційний, незаконний, нелегітимний спосіб впливати на призначення керівників Національного антикорупційного бюро України і Державного бюро розслідувань, які відповідно до позиції Конституційного Суду є органами виконавчої влади.

Не треба нам розповідати тут і про баланси. Не можна відірвати шматок повноважень виконавчої гілки влади, а потім говорити: ми тут на чужих повноваженнях баланси робимо. Баланс якраз і полягає в тому, що виконавча гілка влади займається виконавчою гілкою влади, законодавча гілка влади займається законодавчою, а судова – займається судовою.

Служба безпеки України, яку тут наводили як приклад, до речі, як і Генеральна прокуратура, не відноситься до виконавчої гілки влади. І саме тому там потрібен баланс у вигляді подання Президента і призначення Верховною Радою, аналогічно має відбуватися і звільнення.

Але не треба вдаватися до неконституційних дій. Як говорить Рада національної безпеки і оборони, за це через...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Павленко Юрій Олексійович.

ПАВЛЕНКО Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановний пане Голово, прошу передати слово Григорію Мамці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мамка Григорій Миколайович.

МАМКА Г.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановні народні депутати! Для того щоб голосувати, необхідно читати закони та законопроекти і правильно висловлювати свої думки.

Цей законопроект, по-перше, не має ніякого відношення до боротьби з корупцією і корупціонерами. Насправді, це виправлення тих рішень Конституційного Суду і, по суті, поновлення та узаконення старих механізмів передачі повноважень щодо призначення на посади вже не одного, а двох керівників, а саме керівника НАБУ і керівника Державного бюро розслідувань.

Я чув з трибуни тези про те, що цим законопроектом щось унормовується. Ключове питання: щось унормовується. Якщо про ДБР розказували, що воно не має керівника, то хочу відкрити карти про те, що комісію не створено, бо міжнародники не надали своїх фахівців до комісії. А без створення комісії, без проведення конкурсу, незалежно від того, матиме Президент повноваження призначати керівників чи не матиме, керівника не буде.

З приводу унормування, внесення змін до Конституції і посилення на те, що будуть повноваження у Президента. Хочу зазначити, що необхідно все-таки авторам законопроекту проаналізувати рішення Конституційного Суду України, які було прийнято раніше, у яких чітко зазначено, що, крім того, що не має повноважень щодо призначення керівника НАБУ, також не можна і дозволяти це призначення, бо буде порушено баланс.

Хтось із народних депутатів розповідав із цієї трибуни про те, що критерій незалежності керівника і власне правоохоронного органу, який наділено специфічними повноваженнями, – це призначення керівника Президентом, у цьому полягає незалежність. Я хочу вас розчарувати. Крім НАБУ, більше десятка правоохоронних органів, органів із специфічними статусами займаються боротьбою з корупцією. Якщо порівняти, наприклад, провести аналогію з органом, який входить до системи органів боротьби із корупцією чи з корупціонерами, а саме із Національним агентством з питань запобігання корупції, то побачимо, що чомусь керівник призначається рішенням Кабінету Міністрів. То це що, втрачена незалежність?

На сьогодні в парламенті, хочу звернути увагу, знаходиться більше 10 законопроектів щодо унормування рішення Конституційного Суду. Необхідно розглядати їх в комітетах, виправляти помилки і виходити не з того, як потрібно робити, а з рішення Конституційного Суду. Тобто треба забезпечити баланс, внормувати питання законодавчо, тоді це буде правильно. Ми не будемо підтримувати цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Німченко Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Доброго дня, шановні колеги, шановні громадяни України! Ви сьогодні бачите ту реальну спробу, яка направлена на діяльність Конституційного Суду. Кому не відомо, що в 2019 році, наголошую, щодо аналогічного питання Конституційний Суд прийняв рішення і сказав: не «товчіть» Конституцію, периметри повноважень Президента визначено виключно нормами статті 106 Конституції. Що тут не зрозуміло? Це стосується того ж ДБР, того ж НАБУ і всього іншого.

Чому? Та ви знаєте, що на сьогодні саме діями з Банкової, саме діями провладних сил паралізовано діяльність стража Конституції, яким є Конституційний Суд. Саме так Європейська комісія «За демократію через право» назвала Конституційний Суд. Це перше.

І друге. Тут казали про баланси, про те, що 136 народних депутатів підписали законопроект, а тому треба відправляти. Можна все відправити, буде достатньо голосів. Мова йде про суть – про повноваження Президента. Я хотів би зрозуміти.

І головне: мова йде про внесення змін до Конституції. Чому ми вважаємо Конституцію за ту ганчірку, яку може рвати собака будь-де на розі? Хіба це допустимо? Ви ж подивіться, що ми протягом двох років порушили стільки аналогічних питань щодо внесення змін до Конституції.

І третє. Я хотів би, шановні колеги, акцентувати увагу і на тому, що суб'єктом цього законодавчого, так би мовити, опусу не є Президент. Президент уже ходив із цим питанням, і йому Конституційний Суд відповів: пане главо держави, ви дійте в межах норм Конституції, а такі повноваження вам не передбачено.

Але ми бачимо, що в цьому разі є ініціатива від народних депутатів, це їхнє право. Водночас, я не хотів би, щоб на вітвар було покладено питання узурпації влади в одних руках у нашій державі, яка є парламентською республікою. Ще раз кажу, ми є парламентською республікою – не парламентсько-президентською. То на якій підставі так можна знущатися з волі парламентаріїв, які представляють інтереси громадян?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Сідайте, будь ласка.

Для заключного слова запрошується один з ініціаторів внесення пропозиції народний депутат України Федір Володимирович Веніславський. Регламент до 3 хвилин.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановна президіє! Шановні народні депутати України! Сьогодні ми почули дуже багато спекуляцій, маніпуляцій від наших колег у парламенті, які на сьогодні перебувають у опозиції.

Я хочу нагадати шановним народним депутатам України, що багато з тих, хто сьогодні у полум'яних виступах казав про неконституційність тих чи тих

положень проекту закону про внесення змін до Конституції, що само по собі є абсурдом, голосували в 2014 і 2015 роках за закон... Пане Власенко, ви особисто голосували за Закон «Про Державне бюро розслідувань». Почитайте стенограму. Я щойно подивився: там були явно неконституційні речі.

У цьому разі, колеги, я хочу сказати, що ми з вами розглядаємо законопроект про внесення змін до Конституції України і пропонуємо направити його до Конституційного Суду України.

Не можна оцінювати на предмет конституційності законопроект про внесення змін до Конституції України, маніпулюючи висновком Конституційного Суду України щодо абсолютно іншого законопроекту, яким було запропоновано абсолютно іншу процедуру призначення директорів ДБР, НАБУ. Це перше.

Друге. Не потрібно маніпулювати і закликати до різних інсинуацій з приводу законопроекту, який має забезпечити максимальний баланс повноважень Верховної Ради і Президента у процедурі призначення керівників органів, які забезпечують боротьбу з корупцією і злочинністю у вищих ешелонах влади.

Саме для того щоб підкреслити парламентсько-президентську форму правління, пане Німченко, а не парламентську, цим законопроектом якраз і передбачено обов'язково наявність згоди парламенту на призначення Президентом директорів ДБР і НАБУ.

На сьогодні ніхто не сумнівається в незалежності Генеральної прокуратури, в незалежності Служби безпеки України, де призначення на посади очільників цих органів відбувається в аналогічний спосіб. Для того щоб ми продемонстрували українському народу готовність боротися з корупцією, ми ініціювали цей законопроект. І я переконаний, що сьогоднішній день є тим чинником, тим лакмусовим папірцем, який реально продемонструє, чи на словах, чи на ділі готові представники тих чи тих політичних сил боротися з корупцією.

На завершення ще раз підкреслюю, це законопроект про максимальну незалежність директорів Національного антикорупційного бюро і Державного бюро розслідувань. Я переконаний, що цим законопроектом ми зможемо піднести статус Державного бюро розслідувань до статусу Федерального бюро розслідувань Сполучених Штатів Америки, і тоді ні в кого не буде запитань про ефективність цього органу. Також це стосується і Національного антикорупційного бюро.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костін Андрій Євгенович.

КОСТІН А.Є. Шановні колеги, цей законопроект про нашу з вами спільну відповідальність – відповідальність за боротьбу з корупцією, відповідальність за те, щоб очільники цих органів, а саме Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань, користувалися довірою суспільства. І саме в тому і полягає наша відповідальність, що ми в законопроекті

передбачаємо, що керівників цих органів буде обрано за результатами прозорого та відкритого конкурсу, а ми як парламент відіграємо ключову роль у призначенні і звільненні цих очільників.

Я пропоную всім народним депутатам долучитися до авторів цього законопроекту, до політичної партії «Слуга народу», яка підписала цей законопроект, долучитися до того, щоб ми як парламент взяли на себе відповідальність за боротьбу з корупцією. Прошу підтримати цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко, репліка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово. Насправді, стільки поправок, скільки вніс я під час підготовки законопроектів про НАБУ і про ДБР, напевно, стільки років доповідач ще не прожив. І так як ми боролися за те, щоб цей закон відповідав Конституції, напевно, шановний пан доповідач не боровся у своїх викладацьких справах жодного разу. Це, по-перше.

Але, по-друге, щодо маніпуляцій. Абсолютно не треба маніпулювати – цей законопроект не має ніякого відношення до боротьби з корупцією. Ще раз підкреслюю, щодо позиції Верховної Ради про можливість призначати керівника ДБР і НАБУ – так, це може бути повноваженням Верховної Ради.

Але просте запитання: до чого тут Президент, де боротьба з корупцією? Нас насправді відволікають від того, що рівень корупції в країні зростає, ніхто з корупцією не бореться. А нам зараз пропонують в неконституційний спосіб знову щось змінити, щоб сказати: ось, дивіться, а тепер, через два роки після президентства Володимира Зеленського, ми почнемо боротися з корупцією. Це не має ніякого відношення до боротьби із корупцією.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я нагадую, що коли ви згадуєте своїх колег, вони мають право на репліку, Федоре Володимировичу.

Німченко Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хочу відповісти доповідачу, що питання про те, яка ми республіка, це ноу-хау України, точніше, українських вчених. Немає трошечки вагітних чи не вагітних. Є питання – парламентська чи президентська. Почитайте світову теорію. Це перше.

По-друге, підносити це, скажімо, не «по Станиславському», а по Веніславському, я думаю, що якраз у цьому разі не пройде. Тут взагалі немає ніякого питання боротьби з корупцією. І не жмурте очі! Не жмурте очі! Ви ж прекрасно бачите, що за цим стоїть.

І я, шановний доповідачу, хотів би сказати ще раз і, до речі, хочу сказати і президії, що треба подивитись, хто такий пан доповідач. Чи є в цьому разі

конфлікт інтересів у діяннях пана Веніславського? Оскільки він є народним депутатом, а представляє Президента...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до голосування. Готові?

Відповідно до статті 146 Регламенту Верховної Ради України, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про включення до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання законопроекту про внесення змін до статей 85 та 106 Конституції України щодо порядку призначення на посади та звільнення з посад Директора Національного антикорупційного бюро України та Директора Державного бюро розслідувань і про його направлення до Конституційного Суду України» ([№ 5133/П](#)) в цілому.

Готові голосувати? Нагадую про сенсорну кнопку. Всі пам'ятають? Прошу підтримати та проголосувати.

«За» – 267.

Рішення прийнято.

Дякую.

Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

«Слуга народу» – 225, «Опозиційна платформа – За життя» – 0, «Європейська солідарність» – 0, «Батьківщина» – 0, «Партія «За майбутнє» – 12, «Голос» – 8, «Довіра» – 18, позафракційні – 4.

Шановні колеги, до перерви залишилося 2 хвилини. Я вважаю, що немає сенсу починати зараз розгляд питання.

Оголошується перерва до 12 години 30 хвилин.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, запросіть, будь ласка, народних депутатів до залу. Засідання правочинне, воно було розпочато, відбулися голосування. У сесійному залі зараз знаходиться (або ще зайдуть) 343 народні депутати України.

Шановні колеги, цей законопроект невеликий. Хто наполягатиме на поправках? Підійдіть, будь ласка. На всіх поправках наполягатимете? Колтунович... Бачу, Юліє Володимирівно (*Шум у залі*). Не чую.

Увімкніть, будь ласка, мікрофон Олександра Сергійовича Колтуновича.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Вельмишановний пане Голово! Я підтримую думку колег з фракції «Батьківщина» і пропоную розглядати законопроект за таблицею. Бо, наприклад, пропозиції нашої фракції починаються з поправки 32, а до цього йдуть їхні поправки. Тому ми можемо йти далі за таблицею.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть, будь ласка, на якій кількості поправок ви наполягатимете?

КОЛТУНОВИЧ О.С. Шановний пане Голово, я спеціально підготувався до вашого запитання: 896 поправок від колег з фракції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не багато.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Зайдемо. Особисто моїх – 92 поправки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за конструктив, співпрацю.

КОЛТУНОВИЧ О.С. У нас з вами...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сподіваюся, це була...

Можна на хвилину запросити представників депутатських фракцій та груп до трибуни? Олександр Сергійовичу Корнієнко, будь ласка, підійдіть.

Керівництво всіх депутатських фракцій та груп, будь ласка, підійдіть на хвилину до трибуни.

Шановні колеги, заходимо в розгляд питання.

До вашого розгляду пропонується проект Закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» ([№ 2194](#)).

На трибуну запрошується голова Комітету з питань аграрної та земельної політики Микола Тарасович Сольський.

Поправка 1. Пузійчук. Не наполягає. Наполягаєте? Будь ласка.

ПУЗІЙЧУК А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія *Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»*). Наполягаю. Дмитре Олександровичу, у мене поправка 1 і поправка 2. Дайте, будь ласка, 2 хвилини на виступ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви на всіх поправка наполягатимете?

ПУЗІЙЧУК А.В. На всіх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді по черзі.

ПУЗІЙЧУК А.В. Добре. Шановні українці! Цей законопроект з пакету так званої земельної реформи, якою відкривається ринок землі сільськогосподарського призначення.

Нагадаю, перший закон був прийнятий рік тому в абсолютно ганебний спосіб – вночі під час карантину, щоб не допустити до парламенту українських аграріїв, які виступали і продовжують виступати проти цього.

Після прийняття закону фракція «Батьківщина» ініціювала подання до Конституційного Суду про визнання його неконституційним. Конституційний

Суд відкрив за нашим поданням конституційне провадження. Думаю, що він надасть цій реформі належну оцінку.

Земля – це об’єкт права власності українського народу, національне багатство, яке не можна продавати. Це норма Конституції України. А ви...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 1 народного депутата Пузійчука. Комітет її відхилив. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка 2. Народний депутат Пузійчук. Наполягаєте? Будь ласка, увімкніть мікрофон.

ПУЗІЙЧУК А.В. Шановні громадяни! Що відбувається зараз? Влада чудово знає, що питання знаходиться на розгляді в Конституційному Суді, однак цинічно це ігнорує і проштовхує черговий проект щодо розпродажу землі.

Цим проектом впроваджуються механізми відчуження землі сільськогосподарського призначення, послаблюється екологічний контроль. Тобто наступна загроза – виснаження ґрунтів та надер.

Шановні колеги, давайте все-таки пригадаємо, ким ми є, і хто нас обрав. Одного разу ви почули «Батьківщину», не взяли гріх і не підтримали законопроект, відправивши його на повторне друге читання. У цьому законопроекті все те ж саме.

Тому я наполягаю на своїй поправці і звертаюся до вас з проханням не підтримувати цей ганебний законопроект щодо розпродажу української землі. Не будьте співучасниками злочину і не ганьбіть себе.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 2 народного депутата Пузійчука. Комітет її відхилив. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 72.

Рішення не прийнято.

Поправка 12. Народна депутатка Шкрум. Не наполягає.

Поправка 13. Народна депутатка Лабунська. Не наполягає.

Поправка 14. Лабунська. Відсутня.

Поправка 15. Юлія Тимошенко. Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні друзі! Звертаюся до всіх, хто чує і бачить трансляцію засідання. Зараз у Верховній Раді розпочався другий етап, присвячений безглуздій, бездумній, антиукраїнській системі розпродажу земель сільськогосподарського призначення.

Пам'ятаєте, перший законопроект був проголосований під час карантину вночі у присутності Президента України. У ньому, зокрема, передбачалося володіння іноземними банками нашою землею сільськогосподарського призначення. Сьогодні він у Конституційному Суді.

Зараз у Верховній Раді розгортається другий етап ганебної вистави, під час якої від українців практично відриватимуть землю. У мене 70 поправок. У кожній поправці якась частина цього законопроекту...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 15 народної депутатки Тимошенко. Комітет її відхилив. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 73.

Рішення не прийнято.

Поправка 16. Івченко.

ІВЧЕНКО В.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Ви знаєте, ми живемо в епоху змін, коли не можна стати успішною країною, якщо немає стратегічного бачення. Законопроект, який пропонується, є продовженням розпродажу української землі без стратегічного бачення.

У цьому законопроекті не йдеться про фермерів, оскільки вони не мають доступу до кредитів, немає обіцяних державних коштів, особливо малим фермерам, щоб вони були конкурентоздатні і могли купувати землю, не передбачено підтримки й для сімейних фермерських господарств у разі придбання землі. Немає! Хоча, це було обіцяно.

Були обіцяні колосальні інвестиції. Натомість, я стверджую, інвестиції в сільське господарство впали на 40 відсотків, тому що фермери почали відкладати кошти на ринок землі, перестали вкладати їх у тваринництво, почали вирізати худобу. Вони готуються до ринку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 16 народного депутата Івченка. Комітет її відхилив. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 68.

Рішення не прийнято.

Поправка 17. Івченко.

ІВЧЕНКО В.Є. Колеги, фермери припинили сьогодні вкладати кошти у розвиток власного виробництва, у тваринництво. Худобу вирізають, молоко завозиться з-за кордону. Вони перестали вкладати кошти в точне екологічне

землеробство, в розширення виробничих потужностей. Фермери сьогодні тримають кошти для придбання паїв, щоб мати можливість зберегти власний бізнес.

Тим фермерам, у яких земля в постійному користуванні з 1991 року, сьогодні не дають можливості отримати її у власність, кажуть, щоб вони за неї ще доплатили.

Колеги, цей базар і розпродаж української землі немає нічого спільного з європейським досвідом обігу земель сільськогосподарського призначення. Тому «Батьківщина» не голосуватиме за цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 17 народного депутата Івченка. Комітет її відхилив. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 18. Народний депутат Кириленко.

КИРИЛЕНКО І.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Величезна трагедія і драма прийняття цього та інших законопроектів полягає в тому, що віз ставиться попереду коня. І ось чому.

Земля має подвійну природу. По-перше, це ресурс, а по-друге, це відносини. Безумовно, первинним є ресурс, а не відносини. Відносини вторинні. Ви із завзятістю, гідною кращого застосування, ухопилися за відносини, тобто за бізнес, і абсолютно ігноруєте долю землі як ресурсу.

А цей ресурс криком кричить про порятунок. Вчені ще кілька років тому підраховували, що з активного обігу, тобто з обробітку, з бізнесу, треба виводити 8 мільйонів гектарів землі – кожен четвертий гектар за рахунок засолення, закислення, ерозії, деградації. Це вимагає потужної державної програми щодо захисту земель на величезних площах одночасно. Ринок, який ви пропонуєте, повністю хоронить цю перспективу. Живете одним днем.

Ось чому ми пропонуємо кардинальний підхід: побільше землі в державній і комунальній власності, і ще більше – передача в оренду. Виграє громада, виграє держава...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 18 народного депутата Кириленка. Комітет її відхилив. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Поправка 20. Народний депутат Власенко. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане Голово.

Я наполягатиму на всіх своїх поправках, а відтак прошу надавати мені слово. Насамперед фракція «Батьківщина» вважає, що абсолютним пріоритетом

земельної реформи, не того бандитства, яке зараз відбувається, а реальної земельної реформи, повинен стати український фермер. І наша мета – сформувати клас середнього і невеликого фермера, який зміг би забезпечити Україну належною сільськогосподарською продукцією. До того ж, ми за те, щоб залишався вплив держави в частині контролю за ситуацією, моніторингу, що відбувається із землями не лише сільськогосподарського призначення, а й з особливо цінними землями.

Цим же законопроектом усі механізми контролю з боку Верховної Ради над такими процесами прибираються. Саме про відновлення контролю з боку держави за особливо важливими та цінними...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 20 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 70.

Рішення не прийнято.

Поправка 24. Народний депутат Ковальов. Не наполягає.

Поправка 26. Народний депутат Грищенко...

Вибачте, Ковальов наполягає. Будь ласка.

КОВАЛЬОВ О.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 186, Херсонська область, політична партія «Слуга народу»). Знаєте, як професійний землевпорядник, скажу, що обгортка законопроекту дуже цікава, правильна, а наповнення неправильне. Фактично відбувається закріпачення селян, оскільки вони не зможуть, повторюю, не зможуть продати своїх земельних ділянок.

Я голосував за земельну реформу, проте в цьому законопроекті вона досить змінюється, тож утримаюся від голосування за нього.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви наполягаєте на голосуванні цієї поправки?

Ставиться на голосування поправка 24 народного депутата Ковальова. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 92.

Рішення не прийнято.

Поправка 26. Грищенко. Не наполягає.

Поправка 27. Народна депутатка Шол. Не наполягає.

Поправка 30. Народний депутат Холодов. Не наполягає.

Поправка 31. Торохтій. Не наполягає.

Поправка 33. Столар... (Шум у залі).

Перепрошую, поправку 32 враховано. Друзі, на голосування для підтвердження ми ставимо в кінці.

Поправка 33. Столар. Не наполягає.

Поправка 34. Прощук. Не наполягає.

Поправка 37. Лукашев (*Шум у залі*).

Лукашева немає в залі. Павленко, будь ласка, як співавтор.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуючий! Шановні колеги! Нагадую, що відповідно до Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. На жаль, цим законопроектом пропонується скасувати вимоги щодо цільового використання земель сільськогосподарського призначення, а також заборону передачі таких земель у власність іноземцям, виключити поняття «особливо цінні землі».

Звертаю також увагу колег на численні зауваження як Головного науково-експертного, так і Головного юридичного управлінь Апарату Верховної Ради України, у яких йдеться про необхідність суттєвого доопрацювання цього законопроекту.

Мої поправки, а також поправки моїх колег з фракції «Опозиційна платформа – За життя» спрямовані на те, щоб захистити право українських громадян розпоряджатися своєю землею і не допустити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 37 народних депутатів Лукашева, Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 69.

Рішення не прийнято.

Поправка 38. Народний депутат Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Колеги, пам'ятаю, як рік тому, коли протягувався абсолютно ганебний законопроект про так звану земельну реформу, я з цієї трибуни казав, що найбільше ви всі хвилюєтеся і боїтеся, що попри настрої суспільства це питання буде проголосовано, а МВФ кредиту не дасть.

Саме так і відбулося: вас кинули. Де обіцяні 10 мільярдів? Після того висунули ще купу умов. Банківський закон протягли – знову кинули. Сьогодні вже вимагають судову реформу, не чіпати Ситника, ще щось.

Скільки ви дозволите бути «зеленими» кнопкодавами, навіть не Зеленського, а МВФ? Змініть колір на голубий, причепіть прапор МВФ і кажіть, що ми партія «Слуги МВФ». Це буде чесно. Мені буде дивно, як після цього ви дивитиметеся на своє обличчя в люстерко. Це найганебніше, що відбувається сьогодні в залі.

Прошу мою поправку поставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 38 народних депутатів Волошина і Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 63.

Рішення не прийнято.

Поправка 42. Народна депутатка Тимошенко. Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги! Я добре пам'ятаю, як у цьому залі голосувалися Харківські угоди, який був рукопашний бій, як наша фракція билася за те, щоб жодна кнопка не була натиснута за цю національну зраду. Дивіться, скільки років минуло, але відповідальність знайде своїх «героїв». За Харківські угоди, швидше за все, багато хто відповідатиме за Кримінальним кодексом. Зараз в цьому залі розгортається такого самого масштабу трагедія, коли абсолютно безлика маса невігласів і людей, для яких Україна нічого не варта, повністю здає українську землю, без будь-яких застережень, за наймародерською формою, яку тільки можна вигадати.

Це також не кане в літу. Рано чи пізно, кожному, хто натисне зараз кнопку за продаж сільськогосподарської землі, доведеться відповідати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 42 народної депутатки Тимошенко. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 70.

Рішення не прийнято.

Поправка 43. Народний депутат Наливайченко. Будь ласка.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О., секретар Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Я наполягаю на цій поправці, тому що, ми вважаємо, що саме визначення «стратегічно важливі землі» для України і українців має бути в Земельному кодексі України. Тих, які не розуміють цього, прошу звернути увагу на головний документ з питань безпеки – Стратегію національної безпеки України. Ми ж його затвердили. Лідер нашої фракції Юлія Тимошенко на те і вказує. Так не робиться під час війни, під час пандемії, коли не забезпечено головного питання щодо врегулювання стратегічно важливих земель для охорони кордону, для вирішення питань безпеки, для будівництва інфраструктури, для забезпечення зв'язку тощо.

Тому, я наполягаю на врахуванні цієї поправки. І головне – зупинити безглузде, непродумане розбазарювання земель.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 43 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 75.

Рішення не прийнято.

Поправка 48. Народний депутат Ніколаєнко.

НІКОЛАЄНКО А.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Я наполягаю на цій поправці, тому що, як вже зазначали мої колеги, ми маємо розуміти, що частина норм, які... Цей законопроект став дещо кращим, але він дуже й дуже далекий від інтересів українського народу.

Тож, виходячи з інтересів як фермерів, так і національної безпеки і оборони, про що щойно сказав мій колега Наливайченко, цей законопроект не може бути прийнятий сьогодні.

Сподіваюся, що здоровий глузд все-таки переможе і не знайдеться 226 голосів народних депутатів, які візьмуть на себе відповідальність за подальше розбазарювання українських земель.

Тому прошу підтримати мою поправку і не підтримувати законопроекту в цілому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 48 народного депутата Ніколаєнка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та проголосувати.

«За» – 74.

Рішення не прийнято.

Поправка 51. Народний депутат Бондарєв (*Шум у залі*).

Поправки 55 та 56 йдуть після поправки 51, якщо ви не проти. Такі закони математики.

Поправка 51. Бондарєв. Будь ласка.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Є пропозиція змінити закони математики.

БОНДАРЄВ К.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Перший крок щодо здачі, продажу інтересів українського народу нинішньою владою вже зроблено. Це вже другий крок. Зараз нам пропонують прийняти законопроект, у якому йдеться про те, що особливо цінні землі можна буде розкопувати, робити на них сміттєзвалища, діставати пісок з кар'єрів або ще щось.

Українська земля особливо цінна. Під час Другої світової війни німці її вивозили. Зараз це може повторитися, але ж вже не під час війни, а за гроші. Чинна влада планує продати не тільки землю, а й український народ. І вже один міністр казав, щоб люди від'їжджали до Польщі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 51 народного депутата Бондарєва. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та проголосувати.

«За» – 66.

Рішення не прийнято.

Поправка 54. Народна депутатка Королевська. Немає.

Павленко. Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуючий! Шановні колеги! Фракція «Опозиційна платформа – За життя» послідовно відстоює право українців володіти і розпоряджатися своєю землею.

Щодо даного законопроекту, на жаль, значна частина його норм не містить завершених правових механізмів, не узгоджується з нормами чинного законодавства та суперечить Конституції України.

Зокрема, законопроектом передбачена можливість передачі іноземній юридичній особі в користування земельні ділянки. Уже прийнятий Закон України «Про всеукраїнський референдум». А де ж референдум про землю, щоб українці могли висловити свою точку зору, кому має належати українська земля?

Прошу поставити поправку на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ставиться на голосування поправка 54 народних депутатів Королевської та Павленка. Комітет пропонує відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 75.

Рішення не прийнято.

Поправка 55. Василь Іванович Німченко. Бачте, черга і до вашої поправки дійшла.

Шуфрич. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І., голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Шановний головуючий! Шановні колеги! Ми зараз знову втягуємося в довгу історію. Заради чого? Щоб вкрасти українську землю. У даному разі йдеться про позбавлення найдорожчого, що є в українців, – земель сільськогосподарського призначення, про можливість їх продавати, фактично змінивши їх користування.

У мене конкретне запитання до шановного голови комітету. Сьогодні є подання до Конституційного Суду, який ви як влада систематично (саме через це подання) знищуєте.

Скажіть, будь ласка, чим вас не влаштовує відповідна норма Земельного кодексу? Чому ви зараз так нахабно пропихаєте і пропихуєте, як казав...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 55 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Будь ласка, позиція комітету. Я надав право висловитися щодо позиції комітету для того, щоб чітко вам розказати.

СОЛЬСЬКИЙ М.Г., голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Несторе Івановичу, за всієї поваги, я не зрозумів, яка норма не влаштовує комітет. Якщо можете, уточніть, тоді я відповім.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ставиться на голосування поправка 55 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 56. Знову поправка Німченка та Шуфрича. Несторе Івановичу, будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановний голово комітету, йдеться про статтю 8 Земельного кодексу України. Якщо ви відхиляєте поправку, то маєте знати, чому і чого вона стосується. Тому ваша репліка мені, чесно кажучи, незрозуміла.

Щодо нашого принципового питання, то я ще раз звертаю вашу увагу, що мало того, що ви обійшли людей з приводу проведення референдуму...

Наступне. Сьогодні є відповідне подання щодо визнання неконституційним того закону, який був протягнутий вночі під час пандемії, під час карантину. Замість того, щоб дочекатися рішення Конституційного Суду, ви продовжуєте зараз проштовхувати законопроект, який фактично позбавляє Україну своїх...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 56 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 63.

Рішення не прийнято.

Поправка 57. Ковальов. Будь ласка.

КОВАЛЬОВ О.І. Повертаючись саме до професійної дискусії, хочу зазначити, що в цьому законопроекті є норма, що забороняє дарувати земельну ділянку сільськогосподарського призначення третім особам. Наголошую, що це суперечить Конституції України та Цивільному кодексу України.

Пане голово комітету, якщо можна, поясніть, у чому саме питання. Чи суперечить дана норма Конституції та Цивільному кодексу України? Оскільки ми обмежуємо право осіб на отримання земельної ділянки. Наприклад, якщо у бабусі немає родичів, що їй робити із земельною ділянкою, яку вона не може подарувати іншій особі?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, позиція комітету.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Позиція комітету досить проста. Якщо бабусі немає кому подарувати, вона продає земельну ділянку. Це перше.

Друге. Дарування не родичам першої, другої, третьої черги, у 99, а на мою думку, у 100 випадках, є обходженням переважного права орендаря та тих, які мають відповідні права щодо цієї землі. Абсолютно всі члени комітету і всі асоціації підтримали цю норму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 57 народного депутата Ковальова. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 74.

Рішення не прийнято.

Поправка 58. Чорноморов. Прошу.

ЧОРНОМОРОВ А.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 131, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановний головуєчий! Шановні колеги! Ми вже вдруге розглядаємо цей законопроект. Хочу наголосити, що це єдиний законний спосіб передачі земель громадам. Дуже багато в цьому залі казали про те, що українська земля належить українському народу. Оце і є той закон, який передасть землю українським громадам, дасть можливість передавати її в комунальну власність і розпоряджатися нею самостійно. А також нівелює владу геокадастру, про що багато зазначали Президент України та уповноважений Президента України із земельних питань Роман Лещенко. Кадастр повністю втрачатиме можливість роздавати землю. Уся земля належатиме громадам.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не наполягаєте на цій поправці? Йдемо далі.

Поправка 59. Торохтій. Не наполягає.

Поправка 60. Гайду. Не наполягає.

Поправка 61. Крулько. Не наполягає.

Поправка 62. Шпенюв. Не наполягає.

Поправка 63. Павловський. Не наполягає.

Поправка 64. Яцик. Не наполягає.

Поправка 65. Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Шановні українці! Сьогодні ми розглядаємо другий законопроект так званої земельної реформи. Взагалі, чесно кажучи, дуже важко назвати це земельною реформою, оскільки абсолютна більшість українців, а це понад 70 відсотків, висловилися проти цієї реформи. Тому її насильне запровадження шкодить насамперед інтересам українців.

Перший законопроект розглядався з порушенням Регламенту, з прямим і встановленим конфліктом інтересів.

Розпочався розгляд цього законопроекту, хочеться побажати, щоб ми, як мінімум, не порушували Регламенту і дотримувалися абсолютно всіх правил, які в ньому виписані.

Моя поправка 65 носить виключно технічний характер, вона абсолютно логічна і стосується чіткого правового визначення та реальних повноважень обласних рад.

Прошу її підтримати, вона абсолютно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 65 Кабаченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 73.

Рішення не прийнято.

Поправка 66. Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Продовжу тему Міжнародного валютного фонду. Хто знайомий з історією переговорів, розуміє, якщо одна сторона постійно виконує вимоги іншої сторони, до того ж потенційно і об'єктивно сильнішої, то сильніша сторона завжди висуватиме додаткові вимоги. Це саме відбувається в переговорах між Україною та Міжнародним валютним фондом. Тому що нам постійно дають якусь моркву, розуміючи, що багато давати не хочуть, тож щоразу ціну цієї моркви збільшуватимуть.

За таких умов треба не такі чергові законопроекти протягувати, а цьому безрукому уряду просто елементарно постаратися прожити хоча б рік без кредитування з боку Міжнародного валютного фонду. І це автоматично знизить

перелік вимог, які Міжнародний валютний фонд висуває для отримання наступного кредиту, якщо він вже буде потрібен.

А для цього треба просто перестати красти, відновити мир на сході та розпочати переговори щодо кредитування з іншими країнами, з тим самим Китаєм, і не сваритися з ними через...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 66 народного депутата Волошина. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 67. Фріс. Не наполягає.

Поправка 68. Олександр Сергійович Колтунович. Будь ласка.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую. Шановний головуючий! Насамперед хочу відреагувати. Один із депутатів, здається, з Миколаївської області, з фракції «Слуга народу» сказав, що земля відійде громадянам України. Не погоджуюся. Тому що в законопроекті є норма, яка містить конкретне формулювання, що передбачається можливість набуття у власність іноземними юридичними особами земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Ось чому цей законопроект сьогодні розглядається у повторному другому читанні. Ось чому він свого часу не пройшов другого читання. Ось чому позиція Президента, коли голосували законопроект № 2178-10 щодо вилучення норми стосовно іноземців, щодо зменшення концентрації землі сільськогосподарського призначення в одних руках... Ось чому ця позиція якраз є важливою. І ряд інших похідних: щодо зміни цільового призначення, щодо багатьох інших моментів, що є в цьому законопроекті, які є неприйнятними для нас. Проте навіть не тільки це головне.

Завершується час, я в наступній поправці сформулюю...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, звісно.

Шановні колеги, ставиться на голосування поправка 68 народного депутата Колтуновича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 69.

Рішення не прийнято.

Поправка 69. Народні депутати Шуфрич, Кива. Хто виступатиме?

Шуфрич Нестор Іванович. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановний головуючий! Шановний голово комітету! Знаєте, я розумію, що протягувати такі законопроекти дуже складно. Можливо, не всі дивляться засідання Верховної Ради, але всі ввечері дивляться

новини. Особливо цинічно знищувати свободу слова, щоб те, що зараз відбувається у Верховній Раді, не можна було довести до людей.

Що ви робите? Журналістів, фактично закривши рота, позбавляєте конституційного права професійно подавати інформацію, зокрема про спробу зараз у Верховній Раді вкрасти українську землю.

Тому ми наполягаємо на тому, щоб до розгляду в Конституційному Суді нашого подання будь-які законодавчі ініціативи щодо втручання в земельні відносини були зупиненні.

А щодо поправки, ми наполягаємо, щоб залишилася редакція відповідно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 69 народних депутатів Шуфрича та Киви. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 62.

Рішення не прийнято.

Поправка 70. Народний депутат Сергій Володимирович Власенко. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане головуєчий.

Ще раз хочу підкреслити, що насправді ані закон щодо обігу землі сільськогосподарського призначення, ані цей законопроект не є так званою земельною реформою. Це немає нічого спільного з земельною реформою, це є спільне з пограбуванням українських громадян, зі знищенням залишків українського фермерства.

Фракція «Батьківщина» підтримала б державницький погляд на це питання, який забезпечив би існування та функціонування в Україні малих і середніх фермерів.

На жаль, цим законопроектом також знищується вплив держави на різні речі, зокрема й на питання, пов'язані з використанням особливо цінних земель як державної, так і комунальної власності.

У моїй поправці йдеться про те, що ряд питань, пов'язаних із зміною цільового призначення, повинні вирішуватися на обласному рівні, обласними радами з тим, щоб забезпечити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 70 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 63.

Рішення не прийнято.

Поправка 71. Яцик. Ви не наполягатимете на своїх?.. Дякую.

Поправка 73. Колтунович.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую, шановний головуючий.

Хотів би звернутися до телеглядачів, які нас зараз дивляться, виборців, усіх громадян України. Сьогодні – це живий приклад того, чому Президент Зеленський вводить незаконні, неконституційні санкції проти незалежних інформаційних телеканалів. Це робиться для того, щоб він і його уряд розкрадали українські сільськогосподарські землі. Санкції проти опозиційних депутатів вводяться для того, щоб вони не наполягали на поправках, не висловлювали власних думок, не збивали таких речей.

Хотів би звернути увагу колег, що в тілі законопроекту є норма щодо запровадження можливої передачі в оренду під заставу земельної ділянки сільськогосподарського призначення користувачем без повідомлення і погодження з власником земельної ділянки.

Також в законопроекті пропонується скасувати вимоги щодо цільового використання земель сільськогосподарського призначення, зокрема й заборону передачі таких земель у власність іноземцям.

Не можу не звернути уваги й на те, що передбачено виключити поняття «особливо цінні землі».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 73 народних депутатів Колтуновича та Загороднього. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 74. Качура. Не наполягає.

Поправка 75. Нестор Іванович. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую, шановний головуючий. Хочу звернути вашу увагу на повне ігнорування звернень багатьох народних депутатів України з різних фракцій щодо їхньої позиції і на відповідну реакцію голови профільного комітету. Если он молчит, то посадите его, чего ему стоят? Це перше.

Друге. Дуже цікавить позиція голови аграрного комітету щодо запропонованих змін до статті 9 Земельного кодексу України. Ми вважаємо, що чинна редакція Земельного кодексу України є актуальною сьогодні і змінювати її не потрібно.

Прошу висловити обґрунтування саме з точки зору комітету, за всієї поваги до головуючого, який одразу ставить питання на голосування. Народні депутати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Несторе Івановичу, оскільки ви згадали мене, я вам просто хочу нагадати, що відповідно до такої книжечки, якою є Регламент, доповідач доповідає виключно позицію комітету. А позиція комітету – відхилити.

Але я надам слово доповідачу, якщо в нього щось є більше, і він обов'язково вам пояснить всі позиції, аргументацію, підхід, логіку і спадковість цих питань.

Пане Миколо, Будь ласка.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Несторе Івановичу, статті 8 і 9 – це повноваження обласних рад, Київської і Севастопольської міських рад. Принципи децентралізації, які відображаються в цьому законопроекті – це перерозподіл повноважень на користь місцевих громад – органів ОТГ. Саме тому позиція комітету – відхилити цю поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 75 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет, обґрунтувавши, пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 53.

Рішення не прийнято.

Поправка 76. Вона ідентична поправці 75.

Несторе Івановичу, ви наполягаєте? Увімкніть, будь ласка, мікрофон Нестора Івановича.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Саме позиція профільного комітету, як підкреслив Перший заступник Голови Верховної Ради України і головуєчий сьогодні на засіданні, цікавить народних депутатів України.

Безумовно, ми з повагою ставимося до особистих точок зору, як головуєчого так і персонально голови комітету, але нас цікавить саме позиція профільного Комітету з питань аграрної та земельної політики, тому я й наполягаю почути відповідні коментарі.

З іншого боку, нас турбує, що держава, незважаючи на те що сьогодні ви формуєте владу в державі, втрачає контроль над використанням земель сільськогосподарського призначення, і під виглядом зміни можливості користування ми зменшимо площі саме цих земель, що, безумовно, може нести загрозу продовольчій безпеці нашої країни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 76 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 60.

Рішення не прийнято.

Поправка 77. Ковальов. Будь ласка.

КОВАЛЬОВ О.І. Хочу зазначити, що в законопроекті № 2194 є таке поняття «зняття верхнього шару земельної ділянки». Що це означає?

На моєму окрузі і так незаконно видобувають саме пісок, а тепер, у разі прийняття цього законопроекту, можна буде без будь-якого дозволу знімати не тільки верхній шар родючого ґрунту, а й пісок. Тобто фактично ми узаконюємо

незаконний видобуток корисних копалин місцевого значення. Я вважаю, що це невірно і суперечить тим засадам, що ми обіцяли людям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, позиція комітету.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Не без ніякого дозволу, а за проектом землеустрою, що погоджується в установленому порядку. Це перше.

Друге. Усунуто дублювання. Тому що насправді один орган і погоджує проект землеустрою, і видає дозвіл. Це абсолютно корупційна історія в межах країни, тому її прибрано.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 77 народного депутата Ковальова. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 79.

Рішення не прийнято.

Поправка 79. Торохтій. Не наполягає.

Поправка 80. Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В. Колеги, пропоную зараз повернутися до Закону України «Про запобігання корупції». У першій версії законопроекту передбачалася така норма, що місцеві органи земельних ресурсів контролюють самі себе.

Чи не вбачаєте ви тут можливість і конфлікту інтересів, і зловживань повноваженнями, і відсутність будь-якого контролю з боку інших органів, що мають контролювати саме такі прояви корупції?

Моя поправка дуже проста, логічна і виважена. У ній пропонується надати можливість саме міським радам здійснювати координацію діяльності місцевих органів земельних ресурсів.

Прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 80 народного депутата Кабаченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 69.

Рішення не прийнято.

Поправка 81. Лукашев, Павленко. Будь ласка, Павленко.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуєчий! Шановні колеги! Численна кількість наших поправок спрямована на єдине – захистити право українських громадян розпоряджатися землею, не допустити розпродажу землі, а також не

допустити порушень Конституції України, яких, на жаль, є багато в запропонованому законопроекті.

Зокрема, викликає занепокоєння бажання авторів законопроекту ліквідувати самоврядний контроль, як один із видів контролю, і надати посадовим особам органів місцевого самоврядування повноваження щодо здійснення державного контролю. Виконавчим органам сільських, селищних, міських рад пропонується надати право здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Водночас звертаю увагу, що така пропозиція суперечить статті 6 та статті 7 Конституції України.

Прошу мою поправку поставити на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 81 народних депутатів Лукашева, Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 64.

Рішення не прийнято.

Поправка 82. Плачкова. Не наполягає. Відсутня.

Поправка 83. Лукашев, Павленко. Будь ласка, Павленко.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуючий! Шановні колеги! Ще раз звертаю увагу на неприпустимість як порушення Конституції України, так і голосування за закон, де є норми, що суперечать іншим законам, оскільки буде складність в їх реалізації.

До того ж, дуже важливо розуміти реалізацію такого закону в рамках цієї так званої адміністративної реформи – реформи децентралізації, коли сьогодні органи місцевого самоврядування фактично не до кінця розуміють своїх повноважень. А до них дуже швидко дійде ця земельна реформа, і принесе багато неузгодженостей, проблем, конфліктів на місцях.

Саме тому прошу поставити мою поправку на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 83 народних депутатів Лукашева, Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Поправка 84. Волошин, Славицька. Будь ласка, Волошин.

ВОЛОШИН О.А. Шановні колеги! Трохи лікбезу. Сьогодні в умовах, коли у Сполучених Штатах Америки ухвалений черговий так званий *stimulus package* на 1,9 трильйона доларів, усі, хто хоч трохи цікавиться світовою економікою, знають, що нас очікує величезна інфляція долара. Тому що надлишкова

доларова маса створює тиск на цю валюту. І сьогодні інвестори шукають, куди можна вкласти вільні гроші. До речі, у кого є особливо великі накопичення в доларах, раджу їх в доларах не тримати. Так ось, зокрема, стоїть завдання й масового скуповування земель сільськогосподарського призначення. Йдеться не тільки про Україну, це відбувається у всьому світі.

Розумний господар, державник за таких умов притримав би ці землі до того, як зростуть на них ціни, а не продавав їх в умовах тотального зубожіння громадян, продовження війни, коли, дійсно, хеджеві фонди готові вкладати великі гроші, але фактично набагато нижчою ціною, ніж це може бути за декілька років.

Ось тому ця реформа є дуже...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 84 народних депутатів Волошина, Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 60.

Рішення не прийнято.

Поправка 85. Колтунович, Загородній. Будь ласка, Колтунович.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую.

Шановний головуючий! Дійсно, коли ми розглядаємо вже другий складний земельний законопроект, яким фактично проводиться процес обезземлення, хотів би звернути увагу, у чому підступність, подвійні стандарти і лицемірство таких законодавчих ініціатив. Тому що багато авторів розказували, що ми реалізуємо світле право громадян України на володіння, купівлю і продаж земельних ділянок.

Але давайте подивимося і поррахуємо (я поррахував), хто може купити ці земельні ділянки. Їх можуть купити виключно олігархи. Тому що, якщо навіть взяти 100 гектарів землі (2 тисячі доларів за 1 гектар) за мінімальної заробітної плати 6 тисяч гривень з виплатою на руки 4 тисячі 830 гривень, я поррахував, що 1142 місяці (95 років) необхідно відкладати свою заробітну плату для того, щоб купити земельну ділянку.

Для чого ви обманюєте людей, що даєте їм право купувати земельні ділянки? Ганебний законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 85 народних депутатів Колтуновича, Загороднього. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 86. Шуфрич, Кива. Несторе Івановичу, будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановний Голово! Щойно до мене звернулися наші виборці з Коломиї. Вони дуже стурбовані питанням, що зараз розглядається в цьому залі. Люди бояться того, що фактично відбувається підміна понять. Замість того щоб захистити конституційні права людей і отримати справедливу вартість, під грифним впливом намагаються зменшувати і змінювати призначення земель, продавати землі сільськогосподарського призначення як пустирі чи сміттєзвалища.

Тому ми зайняли принципову позицію – захистити інтереси всіх наших громадян, незалежно від того, де вони проживають і за кого голосували.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 86 Нестора Івановича та Киви. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 60.

Рішення не прийнято.

Несторе Івановичу, на жаль, коломиїці не допомогли.

Поправка 87. Шпенюв. Не наполягає.

Поправка 88. Сергій Владиславович Соколов. Будь ласка.

СОКОЛОВ С.В. Шановні колеги! Це дуже суттєва поправка, яка фактично в цій та наступних статтях визначає порядок розпорядження землями місцевих рад, зокрема об'єднаних територіальних громад.

Схеми, які винайшли ділки під час передачі 2 мільйонів гектарів землі (згідно з Указом Президента) об'єднаним територіальним громадам, коли до них доходять землі, які здані за безцінь в оренду на 49 років, на жаль, у такій редакції статті взагалі не скасовуються.

Наприклад, Яремчанська територіальна громада виявила 42 гектари полонин, що були передані невідомим київським особам. Така сама ситуація в Запоріжжі, де перукарка, чомусь, володіла тисячами гектарів землі, що відносилися безпосередньо для городництва. Я вважаю треба залишити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 88 народного депутата Соколова. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 72.

Рішення не прийнято.

Поправка 89. Наливайченко.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Я наполягаю на цій поправці. Колеги, хотів би звернути увагу доповідача, і буде запитання до вас.

До головного питання. Чи навели порядок на землі? Чи володіє Київська міська рада інформацією про номери ділянок? Коли і як топ-корупціонери повернуть все, що вкрали і нібито приватизували чи то на себе, чи то на підставних

осіб? Коли буде проведений аудит? Чи заслуховували (це вже питання від фракції «Батьківщина») на засіданні комітету Київську міську раду та, можливо, інших? Чому досі не затверджений генеральний план міста на 2021 рік? Чому досі не володіють інформацією об'єднані територіальні громади щодо справжнього стану речей, стосовно справжніх власників земельних ділянок, що насправді належать людям, які живуть в Києві та інших містах.

Прошу відповісти, чому не були...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету. Коротко.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Шановний колего! Ми, зокрема, з міськими радами опрацьовували цей законопроект. Усе, що пов'язано з генеральними планами... З 24 липня 2021 року набирає чинності закон, проект якого [№ 2280](#) (після опублікування № 711-IX), де всю цю документацію заміняє просторовий план розвитку територій об'єднаних територіальних громад. Міські ради знають, як його затверджувати.

Зокрема, це розроблялося за участю депутатів вашої фракції, і багато поправок було враховано. Просто в місті Києві це, очевидно, займе більше часу, аніж в інших містах. Він замінює не тільки генеральні плани, а й ДПТ та багато інших питань щодо проектів землеустрою в певних моментах, не у всіх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 89 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Поправка 90. Качура. Не наполягає.

Поправка 91. Лукашев, Павленко. Юріє Олексійовичу, будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуєчий! Шановні колеги! Викликає серйозне занепокоєння бажання авторів даного законопроекту скасувати механізм віднесення земель до особливо цінних та особливостей зміни цільового призначення особливо цінних земель. На наш погляд, таке бажання авторів даного законопроекту є нічим іншим, як кроком до втрати вказаними землями їхньої цінності та значення.

Враховуючи той факт, що вже багато місяців триває чергова реорганізація Міністерства аграрної політики та продовольства, яке то ліквідовувалося, то створювалося, можна тільки з жахом уявити, що буде на місцях, коли цей законопроект почне реалізовуватися. Давайте зупинимося, схаменемося і припинимо створювати чергові проблеми для українських громадян...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 91. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 92. Плачкова. Не наполягає.

Поправка 93. Тимошенко. Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Думаю, всі чули заяву Президента України про боротьбу з олігархією. Але законопроект про розпродаж землі сільськогосподарського призначення, що зараз розглядається, приймається в інтересах глобальної аграрної олігархії і місцевої аграрної олігархії, таких собі «молодших братів». На трибуні стоїть голова комітету (один з олігархів), який працює в аграрній сфері і має конфлікт інтересів. Які конкретно питання вирішуються таким законом?

Перше. Продаж земель сільськогосподарського призначення іноземцям.

Друге. Повністю зняття державного контролю за використанням сільськогосподарської землі.

Третє. Забрати у фермерів по 50 гектарів землі, що безкоштовно їм видавалися, на якій тримається українське фермерство.

Четверте. Тепер можна буде знімати 1 метр родючої сільськогосподарської землі. А також дається можливість знищити аграрне виробництво...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 93 народної депутатки Тимошенко. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 94. Наливайченко.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Шановні колеги! Ще раз звертаю вашу увагу, що саме ця поправка, на якій я наполягаю, як й інші, підготовлені фракцією «Батьківщина», порушує головне питання: кому ж належить, і хто вкрав в українців самовільно захоплені ділянки, ті, що різними схематозами відійшли від об'єктів комунальної власності, від державних підприємств? Спочатку наведіть лад із землею. Це перше.

Друге. Відзвітайте людям.

І третє. Після цього, спочатку українці повинні отримати акти на землю, а потім – усі інші питання.

Шановний пане Сольський, ми наполягаємо, щоб на засіданні вашого комітету були проведені комітетські слухання хоча б щодо Києва, для киян.

Проаналізуйте і скажіть людям, коли повернете незаконно захоплені ділянки від Дарниці до Оболоні. Хочете в центрі? В центрі також. Наведіть справедливість щодо землі бодай в одному місці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 94 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Поправка 95. Народний депутат Власенко. Сергію Володимировичу, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане головуючий.

Хочу ще раз зазначити, що законопроект, який ми зараз розглядаємо, не має ніякого відношення до земельної реформи. Це не є реформою в нормальному, широкому розумінні цього слова. Це є спробою вчергове усунути українських фермерів від можливості на конкурентних засадах реально отримати у власність землі сільськогосподарського призначення. Цей законопроект також розв'язує ряд інших проблем.

Пан голова комітету сказав, що децентралізація – це передача всіх повноважень об'єднаним територіальним громадам. Це не зовсім так, пане голову комітету. Зокрема, це реструктуризація повноважень на рівні держави загалом щодо контролю за землями, а також обласним радам на рівні області.

Хочу зазначити, що ті формулювання, що є в законопроекті, повинні бути абсолютно чіткими й зрозумілими, не мати подвійного тлумачення і не зменшувати прав громадян.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 95 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 69.

Рішення не прийнято.

Поправка 98. Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Продовжуємо кампанію просвітництва для виборців з Коломиї та інших.

Після голосування останнього разу за законопроект про землю, було багато критики з боку деяких наших колег, які постійно казали, що до чого в цій нашій критичній риториці згадується, зокрема, шановний меценат пан Сорос. Питання в тому, що дідусь Сорос, як вони люблять його називати, насправді є насамперед не меценатом, а дуже досвідченим і вмілим інвестором, який грає на спекулятивних світових ринках. До чого тут земля? Один простий приклад.

Є таке ТОВ «ДЕКО АГРО», зареєстроване в Люксембурзі. До речі, це з приводу того, що на заході всі чесні і не шукають дешевих юрисдикцій, де можна уникати сплати податків. Так ось ця компанія володіє 2,5 мільйона гектарів сільськогосподарських земель в Латинській Америці. У цій компанії

25 відсотків належить пану Соросу. І відповідно ця компанія має сьогодні великий інтерес до того, щоб відкрити ринок землі і через...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 98 народних депутатів Волошина, Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 57.

Рішення не прийнято.

Поправка 99. Волошин, Славицька. Волошин, будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Дякую. Відтак, ми маємо чітко розуміти. До речі, що найцікавіше, я спілкувався з деякими представниками фракції «Слуга народу», зокрема, й з головами певних комітетів, дуже розумними людьми, які відверто кажуть, що в спілкуванні з представниками західних компаній чітко і однозначно звучить одна думка: якщо ринок землі не буде доступний для іноземців, до того ж насамперед для юридичних осіб, то такий ринок землі в принципі нікому не потрібний. Тому вони будуть вважати, що Україна не виконала власних обіцянок і не зробила того, що вони від неї хочуть. Тому що, коли вони кажуть, що Україні потрібен ринок землі, то мають на увазі ринок землі відкрити для себе, а не для того, щоб один фермер міг продати землю іншому.

Я це чув від людей, які, якщо у них є совість, не голосуватимуть за цей законопроект, тому що знають, що це правда і тому що це елементарна логіка: нікому не цікаві реформи в Україні заради реформ, цікаво лише те, що здатне принести вигоду, тому що так...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 99 народних депутатів Волошина, Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 51.

Рішення не прийнято.

Поправка 100. Народний депутат Колтунович. Будь ласка.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую, шановний головуючий.

Дійсно, сота поправка з 3128 поправок. А це означає, що залишилося ще 3028 поправок. Рухаємося в хорошому темпі. Це перше.

Друге. Президент Зеленський настільки боїться критики, що аж запроваджує незаконні, неконституційні санкції стосовно опозиційних депутатів всупереч чинному законодавству.

Він боїться правди. Наприклад, коли він прийшов до влади, падіння сільськогосподарського виробництва відбулося на 11,5 відсотка. Це не мої слова, а офіційні дані Державної служби статистики України, яка фіксує провал усіх макроекономічних показників. У січні знову відбувся спад сільськогосподарства на 5,7 відсотка. Це відбувається знову-таки за нинішньої влади, уряду і,

щонайголовніше, за влади цього Президента, який абсолютно не сприймає критики. Він вважає, що саме через кроки опозиційних депутатів відбувається спад сільськогосподарського виробництва.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 100 народних депутатів Колтуновича, Загороднього. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 55.

Рішення не прийнято.

Поправка 101. Народний депутат Наливайченко. Будь ласка.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Я наполягаю на цій поправці, і, найголовніше, хочу довести до відома всіх громадян України: ми вимагаємо, щоб кожна земельна ділянка, земельний пай належав вам, і тільки за добровільної згоди міг бути або відчужений, або укладений договір купівлі-продажу чи договір міні тощо. Це перше.

Друге. Фракція «Батьківщина» чітко заявляє на весь світ, що сьогодні фракція монобільшості не готова до земельної реформи, до того ж, це не земельна реформа.

Третє. Спочатку необхідно провести референдум, щоб почути та дізнатися справжню думку у всіх об'єднаних територіальних громадах.

Ви, шановні українці, обрали вже нові органи влади в об'єднаних територіальних громадах, і маєте вирішувати, що буде з вашою землею, на якій живете століттями. Дай, Боже, жити й далі. Тому – до референдуму.

Ми вимагаємо зупинити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 101 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 64.

Рішення не прийнято.

Поправка 102. Наливайченко.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Я наполягаю на поправці 102, і хотів би звернути увагу на те, що ще не звучало в цьому залі.

Національне агентство з питань запобігання корупції навіть опублікувало топ-30 найрозповсюдженіших корупційних схем у сфері земельних відносин. Саме тому до подолання, вірніше, усунення корупції в земельних питаннях говорити про якусь дерегуляцію та спрощення є неправильним.

Ми вимагаємо топ-корупціонерів, по суті величезних землевласників, усунути від цього процесу. Землі, які були в незаконний, непрозорий спосіб забрані, відчужені або вкрадені в людей, об'єднаних територіальних громад,

повернути людям, навести порядок у Державному земельному кадастрі, і тільки після цього говорити про якісь інші питання.

Отже, давайте зупинимо зараз розгляд цих питань, перейдемо до наведення порядку, і, головне...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 102 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 68.

Рішення не прийнято.

Поправка 103. Народний депутат Власенко. Сергію Володимировичу, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, пане головуєчий.

Цей законопроект складається з двох частин. Я вкотре наголошую, що цей законопроект немає ніякого відношення до земельної реформи. З одного боку, цим законопроектом зменшується можливість українських фермерів реально використовувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення. А з другого боку, ним повністю руйнується контроль з боку держави за виконанням і використанням земель, зокрема, сільськогосподарського призначення, а також за дотриманням екологічного і земельного законодавства.

Ще раз підкреслюю, децентралізація – це не просто передача всіх повноважень в один орган, а струнка система, коли, дійсно, найважливіші, ключові повноваження передаються місцевим громадам, але залишаються механізми контролю з боку держави за виконанням, зокрема, українського законодавства.

На жаль, цей законопроект не витримує таких пропорцій. Моя поправка хоча б потрохи це виправляє.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 103 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 64.

Рішення не прийнято.

Поправка 104. Королевська. Наталіє Юріївно, будь ласка.

КОРОЛЕВСЬКА Н.Ю., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановні колеги! Шановні присутні! Як відомо, фракція «Опозиційна платформа – За життя» ще рік тому чітко висловила свою позицію, коли в цьому залі відбувався ганебний розпродаж української землі. На сьогодні наша позиція незмінна: ми вважаємо, що треба спочатку розпаювати

землі, щоб отримати паї могли не тільки сім мільйонів пайовиків, а щоб власну землю міг отримати кожен українець. Це перше.

Друге. Ми наполягаємо на проведенні всеукраїнського референдуму, щоб запитати людей і отримати відповідь.

Навіщо ви приймали в цьому залі Закон України «Про всеукраїнський референдум»? Так пишались, на кожному кроці про це розповідали. А найважливіше питання – ринок землі, ви й далі ховаєте і боїтеся винести його на референдум.

Отже, ми наполягаємо на проведенні всеукраїнського референдуму, і тільки після визначення...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 104 народних депутатів Королевської та Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 105. Волошин.

ВОЛОШИН О.А. Прошу передати слово співавтору Антоніні Славицькій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Антоніна Славицька. Будь ласка,

СЛАВИЦЬКА А.К., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Добрий день, шановні колеги! У поправці пропонується залишити чинну редакцію пункту «і» статті 9 Земельного кодексу України щодо повноважень Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин стосовно здійснення контролю за використанням і охороною земель комунальної власності. Нам незрозуміла логіка суб'єктів законодавчої ініціативи, чому комітет це повноваження виключив. Це перше.

Друге. Сьогодні ми направили до Конституційного Суду рішення щодо надання висновку до законопроекту стосовно повноважень Президента призначати директорів ДБР та НАБУ. До того ж, сьогодні законопроект розглядається (фактично другий етап судової реформи) без висновків і рішення Конституційного Суду щодо тлумачення Конституції України стосовно права українського народу розпоряджатися своєю землею, а також щодо попередньо прийнятого закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 105 народних депутатів Волошина, Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 60.

Рішення не прийнято.

Поправка 106. Колтунович.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую.

Шановний головуючий! Я бачу відношення окремих колег в залі. Але рекомендував би підняти документи, таблицю, базовий законопроект і взагалі подивіться контент, запропонований у даному законопроекті. Адже в ньому йдеться про те, що створюється антиконституційний механізм, коли власник земельної ділянки приватної форми власності може без погодження з уповноваженим органом виконавчої влади самостійно змінити будь-яке цільове призначення земельної ділянки. Це перше.

Друге. У запропонованих положеннях проекту дозволяється відчужувати право користування земельною ділянкою сільськогосподарського призначення державної і комунальної форм власності без повідомлення і погодження з орендодавцем.

Третє. У статті 130 Земельного кодексу України пропонується надати переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що матиме особа, яка має спеціальний дозвіл на видобування корисних копалин і таке інше.

Ми в цьому законопроекті будемо ще довго, тож пропоную почитати, ви тоді змініте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 106 народного депутата Колтуновича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 64.

Рішення не прийнято.

Поправка 107. Крулько. Не наполягає.

Поправка 108. Ніколаєнко.

НІКОЛАЄНКО А.І. Як зазначалося в попередніх виступах, приймаючи ряд норм цього законопроекту, ми розбалансовуємо ситуацію щодо можливості контролю над питаннями охорони земель, зокрема, комунальної форми власності.

У моїй поправці 108 йдеться про те, що потрібно повернути можливість контролю над розпорядженням землями комунальної власності, і, відповідно, буде можливість застосовувати екологічне і земельне законодавство. Тому що, якщо ми залишимо той варіант, який ви пропонуєте прийняти, то не буде потім куди застосовувати ці екологічні норми, оскільки контроль буде повністю втрачений.

Вважаю, що цю поправку потрібно підтримати. У цілому я продовжу в наступній поправці щодо частини другої статті 9.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 108 народного депутата Ніколаєнка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 109. Ніколаєнко. Будь ласка.

НІКОЛАЄНКО А.І. Як уже я зазначив у поправці 108, яку ви, на жаль, не підтримали, ця поправка є по суті її продовженням.

Пропоную зміни до частини другої статті 9 Земельного кодексу України взагалі виключити, оскільки всі повноваження чітко виписані в чинній редакції кодексу. Якщо ми вноситимемо подібні зміни, то, я вважаю, крім плутанини, це не призведе до жодних ефективних рішень.

Відповідно поправку потрібно підтримувати. Взагалі, спостерігаючи за тим, що відбувається, я розумію, що більшість колег просто відбуває номер, навіть не маючи найменшого бажання вникнути і почитати цей надзвичайно важливий законопроект. Колеги, він матиме велике резонансне значення, не менше, аніж Харківські угоди, які відбулися вже багато років тому.

Усе-таки почитайте. Законопроект великий, поправок багато.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 109 народного депутата Ніколаєнка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 110. Колтунович.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Вельмишановний головуєчий! Шановні народні депутати! Шановні виборці! Шановні присутні! Хотів би звернути увагу на те, що сам концепт двох пропонованих законодавчих ініціатив щодо купівлі земель сільськогосподарського призначення суперечить сьогodнішнім економічним реаліям.

Наприклад, я казав, що 18 місяців провалу в усіх макроекономічних показниках. Зверніть увагу: заборгованість із виплати заробітної плати становить майже 3 мільярди гривень, за комунальні послуги – 81 мільярд гривень. Це абсолютний антирекорд в історії України. Люди не мають чим сплачувати комунальні послуги. Абсолютно низький рівень купівельної спроможності населення. За таких умов їм нібито пропонується купувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення за такі великі гроші. Очевидно, що це питання виключно олігархату, монополій, які сьогodні є в Україні і сформовані вже упродовж 30 років незалежності.

Тому вигодонабувачем є не кінцевий громадянин України, а насамперед олігархи. Ось для кого цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 110 Колтуновича та Загороднього. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 57.

Рішення не прийнято.

Поправка 112. Королевська. Будь ласка.

КОРОЛЕВСЬКА Н.Ю. Шановні колеги! Хочу підтримати колегу Олександра Колтуновича, який дуже правильно сказав. Людям сьогодні нічим сплачувати тарифи за комунальні послуги. Жити немає за що. А ви в цей час вносите пропозицію щодо розпродажу української землі. Усі добре розуміють, що грошей у людей немає. До цього ви ще й вимикаєте канали, щоб люди не бачили, як цю землю розграбовують, як вона перейде іноземцям, як усе відбуватиметься.

Тому, шановні колеги, фракція «Опозиційна платформа – За життя» звернулася до Конституційного Суду України з тим, щоб визнати такий закон неконституційним. Ми вважаємо, що таке рішення Конституційний Суд рано чи пізно, але обов'язково винесе.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 112 народних депутатів Королевської та Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 55

Рішення не прийнято.

Поправка 113. Власенко. Сергію Володимировичу, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане головуєчий.

У який спосіб збудовано взагалі те, що відбувається зараз із землею, і що влада робить із землею. Приймається закон, згідно з яким український фермер, по суті, усувається або ставиться в абсолютно неконкурентні умови. Таким чином надається можливість великим корпораціям отримувати контроль над величезними масивами української землі сільськогосподарського призначення. Потім знімається обмеження з приводу того, що такий власник може з цією землею робити. А потім ще знімається обмеження у вигляді державного контролю за дотриманням екологічного та земельного законодавства. Ось така приблизно ідеологія так званих реформ.

Хочу нагадати, що, дійсно, нещодавно РНБО прийняла рішення про те, що депутати, якщо вони голосують і це стає державною зрадою, повинні нести відповідальність. Продаж української землі сільськогосподарського призначення, очевидно, є державною...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 113 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 56.

Рішення не прийнято.

Поправка 114. Королевська. Наталіє Юріївно, будь ласка.

КОРОЛЕВСЬКА Н.Ю. Шановні колеги! Фракція «Опозиційна платформа – За життя» не проти земельної реформи, але за реформу в інтересах громадян, за допомогою якої українську землю сьогодні не віддадуть іноземним спекулянтам, а також таким собі місцевим рейдерам. Ми за чесне паювання земель. Наприклад, коли розпаювали землю, понад 30 мільйонів українських громадян не отримали свого земельного наділу. Сьогодні у державній власності понад 10 мільйонів гектарів землі, яку насамперед потрібно справедливо розпаювати. Першочергове право на отримання землі повинні отримати найбільш соціально незахищені, малозабезпечені громадяни, пенсіонери, ветерани війни та праці, багатодітні сім'ї тощо.

Тому, шановні, землю спочатку треба роздати людям. А ви зразу продавати. Ми категорично проти розпродажу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 114 народної депутатки Королевської. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 53.

Рішення не прийнято.

Поправка 115. Німченко. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Хотів лише нагадати доповідачу, що 1 грудня ми матимемо вже 30 років стажу. Під час референдуму громадяни підтримали декларацію, сказавши, що земля є власністю народу і основою матеріального суверенітету.

Що тут незрозуміло?! Що розпродаж землі для вивозу, виносу чи користування – це стаття 11 Кримінального кодексу України. Це зрада інтересів Батьківщини, яка робиться на шкоду суверенітету. Це перше.

І друге. Я хотів би нагадати, що свою поправку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 115 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 53.

Рішення не прийнято.

Поправка 116. Будь ласка, Василю Івановичу.

НІМЧЕНКО В.І. І у продовження. Шановні колеги! Не може Верховна Рада – єдиний орган законодавчої влади в президентсько-парламентській республіці слугувати МВФ. Ви що не пам'ятаєте, як продали цю землю? Ви її продали, шановні представники фракції «Слуга народу», які підтримали закон. Історія про це ще скаже.

Шановні колеги! Шановні друзі! Шановні громадяни України! Ми зараз є очевидцями, як розпродають честь, совість і незалежність нашої країни, тому що продається її суверенітет. Отакі правила вироблені.

А тим, хто бігає навколо МВФ і виконує їхні забаганки, хочу сказати черкаським народним сленгом: не підпрядайтеся під МВФ, а то барки обсерете. Ось про що йдеться. Не робіть цього, і вивчіть, будь ласка, етимологію...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 116 народного депутата Німченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 53.

Рішення не прийнято.

Поправка 117. Горохтій. Не наполягає.

Поправка 118. Ковальов. Будь ласка.

КОВАЛЬОВ О.І. Колеги, хочу зазначити, що саме законопроектом № 2194... У нас іде комплекс: спочатку ми знизили податок на додану вартість у розмірі 14 відсотків, тобто фактично зекономили 30 відсотків податку на додану вартість. Це означає, що великі агровиробники мають більше грошей для купівлі земель сільськогосподарського призначення, оскільки саме із цих законлених коштів вони і будуть придбавати саме землі сільськогосподарського призначення.

Вважаю, законопроект [№ 2194](#) в цій частині є передчасним. Саме тому його не потрібно підтримувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наполягаєте на голосуванні? Дякую.

Поправка 119. Крулько. Не наполягає.

Поправка 120. Тимошенко. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні громадяни України! Зараз в цьому залі відбувається реальний шабаш з продажу землі сільськогосподарського призначення, шабаш проти інтересів української нації. Українську націю позбавляють української сільськогосподарської землі. Команду це робити дав Президент України Володимир Зеленський, і він послідовно проводить цю лінію. Коли він балотувався на посаду Президента, обіцяв, що кожне вагоме питання проводитиметься через референдум, а потім – голосуватиметься в залі. Земля розпродається, зокрема, іноземцям, олігархам, як вітчизняним, так і глобальним, без

будь-якого референдуму, до того ж, він знає, що понад 70 відсотків людей проти цього.

Закон про референдум, який проголосований в парламенті, не підписується вже 1,5 місяці. Це свідома дія...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 120 народної депутатки Тимошенко. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 60.

Рішення не прийнято.

Поправка 121. Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В. Колеги, зачитаю чинну норму пункту «е» статті 10 Земельного кодексу України: «до повноважень районних рад у галузі земельних відносин на території району належить вирішення земельних спорів». У законопроекті, підготовленому до першого читання, пропонується прибрати повноваження районної ради вирішувати земельні спори.

Зараз хочу поставити конкретне і знову-таки логічне запитання голові Комітету з питань аграрної та земельної політики. Якщо ви прибираєте це повноваження, то хто вирішуватиме земельні спори в інтересах районних рад? Це перше.

І друге. Чи залишиться можливість у районних рад звертатися до суду, тобто бути позивачами в земельних спорах? Зараз йдеться про землі комунальної форми власності, що належать саме районним радам.

Наперед дякую за відповідь. А свою поправку пропоную підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Позиція комітету, будь ласка.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Шановний колего! Усі учасники земельних відносин, зокрема й органи державної влади, які на певних етапах мають до цього відношення, мають право звертатися за захистом своїх прав або оспорювати інші права. Ці права існують, вони нікуди не ділися з цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 121 народного депутата Кабаченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 57.

Рішення не прийнято.

Поправка 122. Лукашев, Павленко. Павленко, будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуючий! Шановні колеги! Моя поправка стосується абзацу першого статті 10 Земельного кодексу України, де після слів «в галузі земельних відносин» пропоную додати слова «в межах територій району». Власне, цією поправкою хочу привернути увагу до ситуації, що склалася з новим так званим районуванням країни.

Ми вже казали про хаос, який виник у зв'язку з то ліквідацією, то створенням Міністерства аграрної політики та продовольства, тобто хаос на центральному рівні. Тепер уже понад півроку ми не знаємо, що роблять, які повноваження, яка відповідальність 139 нових районів.

Саме тому, в умовах управлінського хаосу, як на центральному, так і на місцевому рівнях, починати і проводити земельну реформу для країни небезпечно.

Прошу взагалі зняти з розгляду цей законопроект, а мою поправку поставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте почнемо з поправки.

Ставиться на голосування поправка 122 народних депутатів Лукашева і Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 54.

Рішення не прийнято.

Поправка 123. Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Знаєте, я впевнений, що переважна більшість колег у цьому залі зараз сидять і тихо ненавидять членів регламентного комітету, які, коли ухвалювали специфічну норму про 70 відсотків голосувань, не зробили виключення для поправок. Інакше вони всі давно пішли б додому займатися своїми справами, залишився б пан Стефанчук, шановний пан Сольський і ми – автори поправок. Але сталося як є, тому, запевняю, доведеться сидіти ще довго в цьому залі, і слухати нас. Або не тягніть ідіотських, шкідливих для держави законопроектів.

До речі, так буде з кожним законопроектом, а їх ще багато, який ви захочете протягти на угоду МВФ та певних лобістських груп всередині України. Тому або змінійте норму про 70 відсотків голосування, або сидіть і слухайте, з чим я вас усіх і вітаю.

Прошу поставити мою поправку на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Обов'язково поставлю, але скористаюся невеликим правом на репліку. Парламентаризм – така штука, що інколи треба працювати. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 123 народних депутатів Волошина та Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 57.

Рішення не прийнято.

Поправка 124. Колтунович. Олександр Сергійовичу, будь ласка.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую. Вельмишановний пане головуючий, залишилося ще 3004 поправки. Якраз маю нагоду звернути увагу на те, чому Зеленський взагалі протягує питання продажу української землі. Тому що нахвипавшись боргів за цих 1,5 року, безумовно, є питання, які необхідно вирішувати перед міжнародними кредиторами. Ніхто не скасовував питань зовнішнього управління, що фактично продовжується в Україні упродовж останніх семи років.

Як воно виглядає? Наприклад, коли приходили до влади Президент Зеленський і новий уряд, держборг становив 82 мільярда доларів, а сьогодні – 91. Усі кажуть, що ми віддаємо постійно борги, а гарантований державою борг зріс на 9 мільярдів. На кожного українця борг становить 2 тисячі 200 доларів. Ось як ми віддаємо борги.

Ще одна влучна цифра. Додаткові запозичення – 64 відсотки доходів бюджету або 700 мільярдів. Ось чому сьогодні розпродається українська земля, Україна бере борги і участь у такому зовнішньому управлінні.

Прошу не підтримувати цього законопроекту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А з приводу поправки? У вашій поправці йдеться про те, що у статті 10 абзац перший після слів «земельних відносин» доповнити словами «на території району». Ставити на голосування? Добре.

У мене прохання до всіх вельмишановних авторів поправок. Я був би вам щиро вдячний, якби ви віднайшли таку можливість дотримуватися вимог Регламенту і обговорювати саме вашу поправку, а не висловлювати в цілому ставлення до законопроекту. Думаю, це було б гречно, правильно, у повній відповідності до Регламенту Верховної Ради України і поваги до колег, які знаходяться в цьому залі.

Шановні колеги, ставиться на голосування поправка 124 народного депутата Олександра Сергійовича Колтуновича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 54.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 125. Нестор Іванович Шуфрич, Ілля Кива. Хто виступатиме Кива чи Шуфрич? Не наполягаєте? Шановні колеги, я не бачу доповідачів. Увімкніть, будь ласка, мікрофон Нестора Івановича. Будь ласка, Несторе Івановичу.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую, шановний головуючий, за вашу увагу.

Шановні колеги! Дійсно, ми пам'ятаємо: народовладдя, народовладдя і ще раз народовладдя. Потім виявилось, що народовладдя неможливо, тому що немає закону про референдум. А те, що в Конституції України виписані відповідні норми, і в Україні вже проводилися референдуми навіть без закону – це вже питання другорядне.

Проте все-таки, чому під час прийняття таких законопроектів ми не звертаємося до народу України, вибачте, ви не звертаєтеся до народу України? Це перше.

І друге. Є ж позиція Конституційного Суду з приводу бажання розглянути законність, конституційність самого процесу розпродажу української землі. Конституційний Суд прийняв до розгляду відповідні провадження. Чому ви поспішаєте? Кому і що ви хочете продати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 125 Нестора Івановича Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 57

Рішення не прийнято.

Поправка 126 народного депутата Плачкової. Будь ласка, увімкніть мікрофон.

ПЛАЧКОВА Т.М., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Не наполягаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не наполягаєте? Дякую.

Поправка 127. Шпенюв. Не наполягає.

Поправка 128. Сергій Владиславович Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. Шановні колеги! Подивіться, що ви натворили з районами, які повноваження залишили районним радам. Це сміх і гріх. Скасуйте щодо них рішення і не знущайтеся. Райони не мають ані власності, ані власних повноважень, ані власних доходів. Після цих голосувань ви ще відберете у них й інші повноваження.

Як ви можете відбирати повноваження щодо координації роботи в межах району? Якщо, наприклад, будуть створюватися якісь об'єкти для обслуговування всіх об'єднаних територіальних громад на території району, як бути районам, в межі яких входять обласні центри?

Гадаю, цей законопроект нікчемний. Визнайте, що районні ради не потрібні, але ж ви боїтеся це сказати, бо ви набрехали людям. Ви обіцяли виконавчі органи і не хочете їх вводити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 128 народного депутата Соболева. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 58.

Рішення не прийнято.

Поправка 129. Народний депутат Волошин. Олегу Анатолійовичу, будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Шановний головуючий! До речі, у своєму коментарі щодо того, як правильно озвучувати поправки, ви порушили дуже слушне питання. Ми два роки в цьому залі спостерігаємо, як надзвичайно змістовні поправки від будь-яких фракцій, від самого правого до самого лівого кута, більш аргументовані, якщо немає відмашки і фраз «прошу підтримати та проголосувати» або «поправка відхилена, але логіка в ваших словах є»... Ці дві формули дозволяють ухвалити будь-яку поправку.

У всьому іншому – більшість постійно демонструє неповагу до опозиції. Тому ми демонструємо неповагу до більшості. Ми не пояснюємо своїх поправок, тому що все одно всім байдуже, а розповідаємо якісь цікаві речі, які, можливо, зацікавлять людей. Ось і все. Усе дуже просто відбувається в цій Верховній Раді під вашим головуванням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Як ви і зробили це під час аргументації поправки 129, яка належить вам.

Шановні колеги, ставиться на голосування поправка 129 народних депутатів Волошина та Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу голосувати.

«За» – 54.

Рішення не прийнято.

Поправка 130. Олександр Сергійович Колтунович. Будь ласка.

Залишилося 2386 поправок.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую, що ви рахуєте. У вас, напевно, таблиці *Excel* відкриті, ви дуже влучно кожному підраховуєте. Приймається, 1:1.

Але я хотів би звернути увагу щодо концепту земельної реформи. Безумовно, ці проекти законів не мають нічого спільного з земельною реформою, з тим, що колись свого часу пропонували Вітте, Столипін. Навіть у новітній історії України, коли у 2001 році приймався Земельний кодекс, якраз реалізувалося це істинне право громадян володіти земельною ділянкою.

На сьогодні всі законодавчі ініціативи зводяться до того, що примушують громадян України, в принципі, здати свої земельні паї. Наприклад, гляньте хоча б в іншому підзаконному акті чи законопроекті зміни до податкового законодавства, де збільшуються, зокрема, податки на земельні паї для того, щоб громадяни України, в яких вони простоюють, змушені були їх віддавати під агрохолдинги. Це перше.

Друге. Безумовно, щодо юридичних осіб. Ця стаття і норма абсолютно не відповідає Конституції України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 130 народних депутатів Колтуновича та Загороднього. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Але коли обґрунтували, навіть я віддав вам свій голос. Дякую.

Шановні колеги, рухаємося далі.

Поправка 131. Народний депутат Ніколаєнко. Будь ласка.

НІКОЛАЄНКО А.І. Дякую, що головуючий підтримав мого колегу. Сподіваюся, він також підтримає й мою поправку, і скаже все-таки магічну фразу «прошу підтримати та проголосувати». Можливо, отримаю ще більше голосів.

Отже, як вже було правильно зазначено, треба розуміти, що, якщо вже зробили досить недолугу адміністративно-територіальну реформу, значно скоротивши кількість районів (це викликає занепокоєння і обурення на місцях), то потрібно залишити певні можливості, передбачені сьогодні в кодексі, для регулювання діяльності в земельних питаннях.

Конкретно щодо цієї поправки, пропоную залишити трактування, яке є на сьогодні. Тому що, якщо ми почнемо вигадувати в рамках цього законопроекту і одним територіальним громадам давати ці права, а іншим не давати, то в результаті буде хаос і те, що люди дуже не люблять...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 131 народного депутата Ніколаєнко. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 62.

Рішення не прийнято.

Поправка 132. Качура. Не наполягає.

Поправка 133. Фріс. Не наполягає.

Поправка 134. Івченко. Вадиме Євгеновичу, будь ласка.

ІВЧЕНКО В.Є. Шановні колеги з монобільшості! Коли ви вночі протягували закон про ринок землі, ви багато обіцяли українським фермерам і українцям. Ви обіцяли знайти дешеві кошти, цього не зроблено. Ви обіцяли державні кошти малим фермерам, щоб вони могли купувати землю, цього не зроблено. Ви обіцяли зробити інвентаризацію землі. Колеги, ви і цього не зробили.

У нас на сьогодні є не проінвентаризовані землі. Ви таким законом визнаєте їх безхазяйними. Чи ви не розумієте цього? Ці безхазяйні землі віддадуть місцевим чиновникам на розтерзання.

Колеги, перш ніж натиснути кнопку, подумайте, що ви робите. Я раджу проінвентаризувати насамперед усі масиви, ліси і парки залишити безпосередньо в Державному земельному кадастрі. Це, повірте, стосуватиметься особливо прикарпатських земель, коли побачать багато...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 134 народних депутатів Івченка та Мейдича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 58.

Рішення не прийнято.

Поправка 135. Івченко. Вадиме Євгеновичу, будь ласка.

ІВЧЕНКО В.Є. Шановні колеги! Щоб відкрити ринок землі, першою умовою в усьому світі є інвентаризація земель. Це перше.

Друге. Що ви називаєте «передачею землі територіальним громадам»? Сьогодні 55 відсотків земель знаходиться в оренді на 10 років. Ще 25 відсотків земель знаходиться в оренді на 15 років. Ви їм передаєте вже орендовані землі? А економіку з цих земель ви забираєте в центр. Це подвійні стандарти децентралізації. Ці громади не зможуть тепер збільшити розмір орендної плати за землю, визначений ще 10 років тому, впливати на земельний податок, а це їхні власні кошти. Ви передаєте вже те, що на 10 років – до 2035 року, до 2049 року здано в оренду. Це подвійні стандарти децентралізації, які ви пропонуєте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 135 народного депутата Івченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 55.

Рішення не прийнято.

Поправка 136. Чорноморов. Будь ласка.

ЧОРНОМОРОВ А.О. Шановні колеги! Повертаюся до вас обличчям, хочу бачити очі кожного народного депутата. Прошу особливо звернути увагу мажоритарників. Ми всі давали слово людям бути голосом народу. Цим законопроектом насамперед передається земля громадам. Я представляю округ № 131. Це 13 громад, які чекають сьогодні на землю в повній, законній мірі. Це перше.

Друге. Цей законопроект ліквідує повноваження Держгеокадастру розпоряджатися землею. Тому давайте припинимо популізм, не будемо затягувати час, і, нарешті, дамо землю громадам, які так довго її чекають (*Оплески*).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Не наполягаєте?

Поправка 137. Гайду. Не наполягає.

Поправка 138. Шкрум. Будь ласка.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Поправка 137.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж запитав. Поправка 137. Гайду.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Усі наполягають.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, друзі. Вадиме Євгеновичу, ви можете відповідати тільки за себе. Коли я... Як не чути? Я в мікрофон кажу.

Поправка 137. Гайду. Будь ласка.

ГАЙДУ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 128, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Не наполягаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не наполягаєте?

Поправка 138. Шкрум. Будь ласка.

ШКРУМ А.І., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Пане головуєчий, ми наполягаємо на кожних своїх поправках. Тому, якщо ми щось не дочули, вважайте, що ми на них наполягаємо і надавайте нам слово.

Хотіла б трохи сказати про філософію цього законопроекту. Колеги, очевидно, у нас є час, який я хотіла б порадити використати з користю. Дійсно, відкрийте, будь ласка, цей законопроект, витратьте півгодини, які є зараз, і наступні години, які будуть під цими поправками, на те, щоб прочитати фінальну редакцію цього законопроекту. Зрозумійте, чи відповідає фінальна редакція тим стратегічним засадам, які ви для себе змалювали. Тому що, коли ми говоримо про вільний ринок землі сільськогосподарського призначення, ми маємо говорити про ринок, який стимулює мале та середнє фермерство. Це те, що обіцяв і пан Зеленський, і кожен з вас. Це те, чого від вас, впевнена, вимагають люди, коли ви їздите регіонами.

Сьогодні логіка цього законопроекту абсолютно інша. Ми не бачимо в ньому достатньої підтримки малого та середнього...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 138 народної депутатки Шкрум. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати. «За» – 60.

Рішення не прийнято.

Поправка 139. Власенко. Сергію Володимировичу, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую. Пане головуєчий, ви трохи захрипли, вас сюди не завжди чути. Це така ремарка просто, щоб ви розуміли, чого така реакція. Це – з одного боку.

З іншого боку, ви закликаєте нас дотримуватися Регламенту. Я теж звертаюся до вас з проханням дотримуватися Регламенту. Вам прямо заборонено Регламентом коментувати виступи народних депутатів. Це по-перше.

По-друге, повертаючись до виступу народного депутата, який закликав не займатися популізмом. Не треба цим займатися, а треба нормально і фахово працювати над законопроектами. Цей законопроект не лише про передачу землі громадам, що фракція «Батьківщина» підтримує, а, по суті, про позбавлення українських фермерів можливості вільно, на рівних умовах придбавати землю. Також цей законопроект про, по суті, руйнацію державного контролю в земельних відносинах. Це є повністю неприйнятним! Тому не читайте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 139 народного депутата Власенка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Перед тим як перейти до наступної поправки, просто, не коментуючи жодним чином, повідомлю про те, що я так само використовую право на репліку, коли згадується моє прізвище. В інших випадках я жодним чином народного депутата не коментую. Дякую.

Поправка 140. Народний депутат Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Шановні колеги! Насамперед хочу підтримати попереднього виступаючого. Знаєте, гасло «Земли – крестьянам, фабрики – рабочим!» на одній шостій частині суші вже чули, і всі знають, чим це завершилося. Тому якраз викрики «землю – громадам!» і є популізмом.

Тепер, шановний головуючий, виключно за тією логікою, за якою я пояснював своє ставлення до оголошення поправок, розповім анекдот, який тісно пов'язаний, власне, із земельними відносинами та МВФ.

Зустрічаються два одесити. Один іншому каже: Абрам, позич мені 100 доларів. Той каже: 100 доларів немає, є 80 доларів. Той каже: добре, давай 80 доларів, а 20 доларів будеш мені винен.

Те ж саме хоче й МВФ. Скільки б вони нам не дали, завжди дають менше, а ми винні більше. Тому скільки ви не протягували б лобістських законопроектів на догоду їм, ми, наші діти і онуки все одно будемо винні. Думайте про це, коли голосуєте за цей та подібні законопроекти.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 140 народного депутата Волошина. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 51.

Рішення не прийнято.

Поправка 141. Наливайченко. Будь ласка.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Поправка 141. Але, шановні громадяни України, як ви думаєте, скільки разів тільки за сьогодні можна і треба було б підписати закон про референдум? Як мінімум – 141 раз. А для чого потрібен закон про референдум? Та тому, що ми, фракція «Батьківщина», та інші наполягаємо на тому, щоб саме ви – народ України на референдумі вирішили головне питання: чи згодні ви з розпродажем української землі?

Я наполягаю на своїй поправці, тому що вимагаю, щоб суд розглядав будь-які спори між районною радою та іншими сторонами земельних відносин. Але найголовніше, на чому я наполягаю, щоб поважали український народ. Бо референдум – вирішення людьми питань. То може так і зробити? Я впевнений, що треба так і зробити: підписати закон і...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 141 народного депутата Наливайченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 61.

Рішення не прийнято.

Поправка 142. Тарас Іванович Батенко.

БАТЕНКО Т.І. Шановні колеги! Звичайно, було б краще, якби було рішення Конституційного Суду України з приводу конституційності прийнятого закону щодо ринку землі. На жаль, такого рішення немає. Ми жодним чином не впливаємо і не хочемо тиснути на Конституційний Суд України. Це добре, що ми йдемо постатейно, і для суспільства, і для країни ведемо дискусію: різні фракції, групи, різні сфери думок щодо плюсів і недоліків цього законопроекту.

Однозначно кажу, що законопроект має як плюси, так і недоліки. Плюси – це, що землі за межами населених пунктів передаються об'єднаним територіальним громадам. І те, що моя поправка з приводу повноважень Верховної Ради України в галузі земельних відносин, що треба погоджувати з Верховною Радою зміну цільового призначення, теж врахована. Але ряд поправок і не враховано.

Прошу поставити на врахування поправку 142.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставиться на голосування поправка 142 народних депутатів Батенка та Констанкевич. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 66.

Рішення не прийнято.

Поправка 143. Ніколаєнко. Будь ласка.

НІКОЛАЄНКО А.І. Знаєте, я використовую час, якого в нас у цьому залі багато, ще й для того, щоб освічуватися. Багато колег з фракції «Слуга народу»

підходили і запитували, яку я книгу читаю. Ця книга (я продемонструю її на камеру) називається «Азійська модель управління». У ній аналізується досвід країн, які часто наводять як приклад і Президент Зеленський, і багато хто з вас під час ефірів, – Японії, Кореї, Китаю та Тайваню щодо успіху, як вони змогли стати «тиграми».

Так ось, коментуючи наступні поправки, я більше розкажу. Але там три основних причини успіху. Перша причина, навіть перед промисловою політикою, – це правильна земельна реформа і наголос на малих фермерах. Коментуючи іншу поправку, я потім навіть процитую, чому гонитва за великими холдингами і великими аграрними підприємствами не дає і не дала ефекту в інших країнах, як Азії, так і всього світу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 143 народного депутата Ніколаєнка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 144. Халімон. Не наполягає.

Поправка 145. Німченко. Василю Івановичу, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, йдеться про статтю 12. Питання в тому, як створити регулятор щодо розпорядження землею на місцях. Що ми тут бачимо?

Насамперед, подивіться, у нас немає розуміння «об'єднана територіальна громада». Її немає й в Конституції України. Але ж у законі, відповідно до якого вже створені органи місцевого самоврядування, вона є.

Скажіть, будь ласка, які ж вносяться зміни? На що направлені? А направлені на те, щоб створити там хаос, відібрати державний контроль і контроль менше чи більше десяти тисяч об'єднаних територіальних громад. Ось про що йдеться.

Тому я прошу підтримати нашу поправку, виходячи з того, що в основі повинна бути людина. А вона у вас ні разу, ніде й не згадується. У вас міста...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 145 народного депутата Німченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 54.

Рішення не прийнято.

Поправка 146. Василю Івановичу, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, у продовження хочу сказати. У цьому залі вже лунала думка про те, що сьогодні на місцях, по суті, немає органів

місцевого самоврядування. Ті районні ради, які створені, бідні, як церковні миші. Це перше.

Друге. Ви знаєте, що ті лікарні, які були на балансі району, стали комунальними некомерційними підприємствами, тому що їх немає за що утримувати. Лікарні – для людей, поліклініки – для людей. А ми в цьому залі бачимо, як вирішується питання.

Чому ми вирішуємо питання землі без відома людей, без їхнього права на реалізацію управління державними справами через референдум?

І третє. Референдум 1 грудня ніхто не відміняв. І поки не буде референдуму, балакати взагалі про це неможливо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 146 народних депутатів Німченка та Шуфрича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 50.

Рішення не прийнято.

Поправка 147. Ковальов. Будь ласка.

КОВАЛЬОВ О.І. Хочу порушити питання щодо переважного права на придбання земельної ділянки юридичною особою. Колеги, послухайте і прочитайте цю поправку. У ній йдеться про те, що юридична особа має переважне право на купівлю землі сільськогосподарського призначення і вона може передати це право третій особі. Як ми можемо зараз передавати це право, якщо юридична особа фактично протягом трьох років не зможе купувати цю земельну ділянку? На ринку правовідносин це означає, що юридична особа просто торгуватиме і продаватиме це право саме фізичній особі.

Тому, вважаю, що ця норма є деструктивною.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Хочу нагадати, що норма щодо можливості продажу переважного права прийнята в законі, проект якого [№ 2178-10](#), і набрала чинності. Це перше.

Друге. Внаслідок компромісу, досягнутого в цьому залі, закон, проект якого № 2178-10, починає діяти тільки для юридичних осіб. Тому можливість поступки абсолютно логічна і підтримана всіма асоціаціями.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 147 народного депутата Ковальова. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 70.

Рішення не прийнято.

Поправка 148. Торохтій. Не наполягає.

Поправка 149. Шуфрич, Кива. Несторе Івановичу, будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановний головуючий! Підтримуючи звернення не тільки виборців з Коломиї, а й з Луганщини (бачите, позиція проти прийняття цього законопроекту об'єднала всю Україну, це, мабуть, єдиний його позитив), проти цього проекту вже виступають від Івано-Франківська до Луганська.

Так ось, виникає питання: навіщо сьогодні паплюжити чинний Земельний кодекс України, якщо він достатньо захищає права наших громадян? Я ще раз наполягаю: або голова профільного комітету, який представляє позицію комітету згідно з Регламентом дасть відповідні пояснення, або посадить його.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Несторе Івановичу, позиція комітету – поправка відхилена. Я так розумію, ви вкотре хочете виключити норму і повернути міські ради, зокрема й Севастопольську.

У мене тоді зустрічне питання, якщо це питання вас так хвилює: якого скликання Севастопольську раду ви хочете повернути?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 149 народних депутатів Шуфрича та Киви. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 54.

Рішення не прийнято.

Поправка 150. Крулько. Не наполягає.

Поправка 151. Тимошенко. Юліє Володимирівно, будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Зараз у цьому залі відбувається голосування поправок, які відхилені комітетом, які унеможливають, по суті, позбавлення української нації права розпоряджатися своєю сільськогосподарською землею.

Фракція «Батьківщина» категорично проти розпродажу землі сільськогосподарського призначення в Україні. Якщо сільськогосподарська земля буде продана, це позбавить нас можливості мати реальну продовольчу безпеку, мільйони робочих місць, екологічно чисті, органічні продукти і сотні мільярдів євро прибутку.

Нашу країну зараз оббирають, і робиться в цій продажній Верховній Раді це за дорученням Президента Зеленського.

Ми голосуємо проти цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 151 народних депутатів Тимошенко та Цимбалюка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 65.

Рішення не прийнято.

Поправка 152. Народний депутат Кабаченко. Будь ласка.

КАБАЧЕНКО В.В. Колеги, в хронологічному порядку. Що ви вже зробили?

Перше. Ви прибрати повноваження місцевих рад в частині координації роботи місцевих органів земельних ресурсів.

Друге. Ви прибрати повноваження районних рад в частині земельних спорів. Нормою ж цієї поправки ви намагаєтеся зменшити повноваження сільських, селищних та міських рад в частині здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності.

Тому моє перше запитання до голови профільного комітету: чи, дійсно, ми говоримо в цьому залі про децентралізацію? У чому саме вона полягає, якщо щоразу ми зменшуємо функції органів місцевого самоврядування?

І друге запитання, ще цікавіше. Пропонується передати функції щодо ведення Державного земельного кадастру органам місцевого самоврядування. А хто саме з органів місцевого самоврядування цим займатиметься?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету щодо поправки 152 народного депутата Кабаченка. Будь ласка.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Шановний колего! Перше. Дійсно, функції перерозподілу – на користь ОТГ.

Друге. У частині охорони земель, ОТГ отримують дві функції: контроль за самовільним захопленням і нецільовим використанням. Оскільки вони розпоряджаються, цілком логічно, що в цій частині вони можуть це контролювати.

Третє. Стільки питань, що, відверто, я вже не пам'ятаю. Якщо зможете, повторіть, будь ласка, наступного разу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 152 народного депутата Кабаченка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 58.

Рішення не прийнято.

Поправка 153. Лукашев, Павленко. Будь ласка, Павленко.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний головуючий! Шановні колеги! Звертаю вашу увагу, що цей проект називається Проект Закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин». Водночас, аналізуючи даний законопроект, а також ті поправки, які були підтримані, які дещо змінили концепцію, ухвалену в першому читанні, що вже є певним порушенням, насправді виявляється, що цей законопроект погіршує ситуацію, робить її менш прозорою, менш контрольованою і дає можливість зловживати під час здійснення тих норм, які передбачені цим законопроектом. Тобто дасть можливість тим, хто має кошти, обманути будь-якого селянина і позбавити українського громадянина реального права володіти землею.

Цей законопроект порушує як Конституцію, так і ряд законів, зокрема й Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 153 народних депутатів Лукашева та Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 55.

Рішення не прийнято.

Поправка 154. Лукашев, Павленко. Будь ласка, Павленко.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Продовжу. Такий закон може створити дуже серйозний хаос і величезні проблеми багатьом громадянам України, місцевим органам влади, коли ці норми почнуть, не дай Боже, застосовуватися.

Тому все-таки звертаю увагу авторів, давайте відкладемо цей законопроект, ще раз відправимо його на повторне друге читання. Можливо, до цього часу все-таки проведемо референдум і зрозуміємо реальну точку зору українських громадян, почуємо органи місцевого самоврядування, ОТГ, новостворені районні ради, всіх тих людей, які сьогодні залучені до земельних відносин, сільського господарства. А не будемо приймати під диктовку МВФ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 154 народних депутатів Лукашева та Павленка. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 55.

Рішення не прийнято.

Поправка 155. Народний депутат Волошин. Будь ласка.

ВОЛОШИН О.А. Колеги, щодо певних образ, що, хтось з опозиції, щось штучно затягує.

Насправді, думаю, в цьому залі більшість досвідчених і розумних людей, які знають, що процедура певного затягування прийняття законопроектів через

поправки та виступи запозичена напряду з передової американської парламентської практики і запроваджена була в Сенаті ще легендарним Джорджем Вашингтоном, який вважав, що такий спосіб заспокоїть пристрасті.

До речі, у нас ще більш цивільно, там ще й необмежений час для виступів. У 1957 році один з сенаторів виступав 24 години 57 хвилин і всі сиділи, його слухали, і жодне рішення в цей час не ухвалювалося.

Тому, думаю, ви маєте не ображатися на нас за це, а просто перестати вносити законопроекти, які ви штучно продавлюєте без погодження і знаходження компромісів з опозицією. Тоді й не буде філібастерінгу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Є необхідність поставити цю поправку на голосування?

Ставиться на голосування поправка 155 народних депутатів Волошина та Славицької. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 47.

Рішення не прийнято.

Поправка 156. Колтунович, Загородній. Олександр Сергійовичу, будь ласка.

КОЛТУНОВИЧ О.С. Дякую, шановний головуючий.

Насамперед щодо популізму, землі, народу та об'єднаних територіальних громад. Хотів би звернути увагу, що коли ми розглядали законопроект [№ 2178-10](#) щодо обігу земель сільськогосподарського призначення, до нас звернулися 450 місцевих рад, прийняли відповідні рішення і звернення щодо неприйняття законопроекту. Вони представляють 14 мільйонів виборців. Ви маєте на це зважати. Це перше.

Друге. Ви ж так само маєте реагувати і на соціологічні дослідження Київського міжнародного інституту соціології, соціологічної групи «Рейтинг», Центра Разумкова, інших соціологічних служб, які надавали соціологічні дані щодо того, що від 70 до 80 відсотків громадян України виступали проти запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення. Тобто, коли ви хочете входити в дискусію щодо результатів роботи, ще чогось, я готовий, я в матеріалі, і ми можемо з вами подискутувати про результати вашої роботи в цьому залі за 1,5 року.

Звертаюся до головуючого з проханням продовжити засідання на 15 хвилин, щоб я міг озвучити поправки 161 і 162.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. На превеликий жаль, це право, а не обов'язок головуючого, тому я буду здійснювати так, як це передбачає Регламент.

Ставиться на голосування поправка 156 Колтуновича. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначитися та голосувати.

«За» – 48.

Рішення не прийнято.

Але ваша думка цікава. Думаю, нас ще чекає не одне нічне засідання з цього питання.

Поправка 157. Народна депутатка Плачкова. Немає.

Поправка 158. Шпенюв. Немає.

Поправка 159. Соболев. Сергію Владиславовичу, будь ласка.

СОБОЛЕВ С.В. Шановні колеги! Це дуже важлива поправка. Відкрийте відповідні статті Конституції – сільські, селищні міські ради, Закону України «Про місцеві вибори» – об'єднані територіальні громади, Земельного кодексу України – територіальні громади: сільські, селищні, міські. Повний різнобіч у поняттях і термінах.

Пане Голово, тепер дивіться, що ви зробили. Ви прибмили статтю, у якій був державний контроль за порядком земельних відносин. Переконаний, ви це зробили умисно. Бо зараз Держгеокадастр (нарешті відновлено міністерство) має можливість дуже швидко зупинити оборудки, які відбуваються по всій Україні. Я наводив приклад Запорізької області. Те саме й в інших областях. Тепер районні ради ніби отримують землю, а її немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету, будь ласка.

СОЛЬСЬКИЙ М.Т. Сергію Владиславовичу, думаю, ті органи, які ви зазначили, не стільки зупиняють, як самі беруть участь в цих оборудках. Тому логіка законопроекту абсолютно правильна.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставиться на голосування поправка 159 народного депутата Соболева. Комітет пропонує її відхилити. Прошу визначатися та голосувати.

«За» – 67.

Рішення не прийнято.

Поправка 160. Волошин (*Шум у залі*).

Друзі, ще 1 хвилина. Волошин, і на цьому завершимо. Послухайте Олександра Сергійовича.

ВОЛОШИН О.А. Шановний головуєчий! Я вас також закликаю до гуманізму. Не наполягаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді, шановні колеги, на цьому пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим.

Завтра ми продовжимо роботу о 10 годині.

Дякую.